

Spis treści

Foto. Zbigniew Krystiński

Foto. okładka Bartosz Śmiałowski

POLSKA - UNIA EUROPEJSKA W SEJMIE	2
STANOWISKO NEGOCJACYJNE POLSKI W OBSZARZE „ŚRODOWISKO”	8
SPOTKANIE Z POZARZĄDOWYMI ORGANIZACJAMI EKOLOGICZNYMI WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	10
INFORMACJA O STANIE ŚRODOWISKA	11
EDUKACJA EKOLOGICZNA	14
SCREENING	16
OCZAMI NIEMIECKIEGO DORADCY	20
PALIWO Z RZEPAKU	21
ATOMY WRÓCĄ	23
LÓD OPUSZCZA ANTARKTYKĘ	24

Wydawca: Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej – Biblioteka Ekologiczna. **Adres Wydawcy i Redakcji:** 61-715 Poznań, ul. Kościuszki 79, tel.: (0-61) 852 41 39, (061) 852 13 25, fax: (0-61) 852 82 76. **Redaguje Zespół. Skład i druk:** PRODRUK Poznań ul. Błażeja 3, tel. 8229-046. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów oraz zmiany tytułów. Przedruk materiałów lub ich części tylko za zgodą redakcji Wielkopolskiego Biuletynu Ekologicznego. Nakład wydrukowano na papierze ekologicznym.

POLSKA – UNIA EUROPEJSKA W SEJMIE

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Warszawa, dnia 8 marca 2000 r.
Komisja
Ochrony Środowiska,
Zasobów Naturalnych
i Leśnictwa

ZAPROSZENIE - SKRÓT

Pan
Zbigniew Krysiński
Regionalne Centrum
Edukacji
Ekologicznej
Fundacja Biblioteki
Ekologicznej

Szanowny Panie,

Sejmowa Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa uprzejmie zaprasza Pana do wzięcia udziału w seminarium pt. ***Polskie prawo ochrony środowiska w aspekcie integracji europejskiej***. Celem seminarium jest prezentacja przebiegu negocjacji o członkostwo Polski w Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska oraz podjęcie dyskusji na temat dostosowywania polskiego prawa ekologicznego do standardów Unii Europejskiej.

W seminarium uczestniczyć będą posłowie Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Komisji Integracji Europejskiej oraz przedstawiciele administracji centralnej, mediów, organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką integracji europejskiej.

Seminarium odbędzie się **w dniu 11 kwietnia 2000 r.** w gmachu Sejmu w **sali 118** w godzinach **10⁰⁰-16³⁰**. W załączeniu przesyłam program seminarium.

Z poważaniem
Czesław Śleziak

Timo Mäkelä stwierdził w swoim wystąpieniu że polskie prawo ochrony środowiska dostosowano do norm Unijnych jedynie w 10-20%.

Dnia 11 kwietnia 2000 roku w Sejmie RP odbyło się seminarium pt. **POLSKIE PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA W ASPEKcie INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**, zorganizowane przez Komisję Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa oraz Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu RP, przy współpracy Centrum Prawa Ekologicznego we Wrocławiu. W Seminarium uczestniczyli: posłowie, przedstawiciele Komisji Europejskiej DG 11, Ministerstwa Środowiska, i mediów oraz kilku Pozarządowych Organizacji Ekologicznych i placówek Naukowo-Badawczych.

Zdaniem Timo Mäkelä przedstawiciela Unii Europejskiej obywatele naszego kraju osiągnęli ogromne korzyści z poprawy środowiska, po pierwsze zmniejszając się nakłady na leczenie osób chorujących ze względu na zanieczyszczenia środowiska a po drugie każdy mieszkaniec Obywatel Polski będzie miał świadomość, że pije wodę bez zanieczyszczeń i oddycha czystym powietrzem i ma prawo decydowania o środowisku w którym żyje.

Według Podsekretarza Stanu Janusza Radziejewskiego unijne prawo ochrony środowiska obejmuje około 200 dyrektyw. Polska natomiast w przyjętym przez Radę Ministrów z dnia 5 października 1999 r. „STANOWISKU NEGOCJACYJNYM

POLSKI W OBSZARZE ŚRODOWISKO” prosi jedynie o okres przejściowy w stosunku do 14.

Dostosowanie prawa polskiego do prawa unijnego potrwać może nawet do 20 lat a koszt wyniesie od 90-180 miliardów złotych. Już w latach 1990-1998 wzrosły wydatki na środowisko z kwoty 400 milionów złotych w 1990 r. do 9 miliardów w 1998 r.

Na cele ochrony środowiska przeznacza się obecnie 1,9% naszego produktu krajowego brutto.

Pieniądze na inwestycje ochrony środowiska pochodzą z różnych źródeł; od samorządów, firm, organizacji pozarządowych, a od lata 2000 roku powinniśmy otrzymać pomoc finansową od Unii Europejskiej w ramach programu ISPA - jest to kwota około 175 milionów Euro. Unia wymaga zresztą zgodnie z przepisami unijnymi aby w każdej miejscowości zamieszkałej przez więcej niż 2000 osób była oczyszczalnia ścieków i na ten cel musi pójść około 40% wszystkich środków finansowych przeznaczonych na ochronę środowiska.

Inny pogląd przedstawił Krzysztof Kamieniecki Viceprezes Instytutu na Rzecz Ekorozwoju, przemawiając w imieniu Pozarządowych Organizacji Ekologicznych, które obawiają się integracji. Ich zdaniem pewna część unijnego prawa narzuca inwestycje „KOŃCA RURY”, które zamiast likwidować i zapobiegać zanieczyszczeniom środowiska koncentrują się na ich efektach.

Polska - Unia Europejska w Sejmie

Tak jest ze spalaniem śmieci - zamiast koncentrować całą uwagę na zmniejszeniu produkcji śmieci przez wprowadzenie rozwiązań technologicznych to uwaga skierowana jest na technologiczne spalania.

Również obawy budzi unijny nakaz modernizacji elektrowni węglowych, kosztem 6-8 miliardów Euro.

Ten wydatek może być przeszkodą dla wykorzystania odnawialnych źródeł energii (np. wiatru i słońca) - i nie możemy się spodziewać, że po wydaniu tak dużych pieniędzy po kilku latach zamkniemy zmodernizowane elektrownie. **Między innymi te kwestie leżą u podstaw obawy reprezentowanej przez Polskie Pozarządowe Organizacje Ekologiczne, przed integracją Polski z Unią Europejską.**

Podczas obrad na ręce Przewodniczącego Komisji Polska Zielona Sieć złożyła stanowisko i opinię prawną w sprawie „O postępowaniu w sprawie ocen oddziaływania na środowisko oraz o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie” z dnia 22 grudnia 1999 r. Tekst stanowiska i opinii prawnej publikujemy niżej

Zbigniew Krysiński

STANOWISKO I OPINIA PRAWNA

Przedmiotem niniejszej opinii jest ocena projektu. Była ona już przedmiotem zarówno fachowych opinii niezależnych ekspertów i Komitetu Integracji Europejskiej (KIE). Projekt ten był również przedmiotem szerokich konsultacji oraz uzgodnień (w tym także z tzw. Komisją Odbiurokratyzowania Gospodarki). Niniejsza opinia jest dodatkową propozycją zmian w ostatniej wersji projektu. Podstawę analizy stanowił druk sejmowy 1616 (wersja ustawy wraz z aktami wykonawczymi z grudnia 1999 r.). Wnioski sformułowane w postaci propozycji poprawek tego tekstu wynikają z dokonanego przeglądu wszystkich wersji tej regulacji - a było ich, z uwzględnieniem wariantów, kilkanaście. Prace nad stworzeniem prawnych instrumentów dostępu do informacji i ocen oddziaływania na środowisko trwają bowiem od 1994 r. Obok niewątpliwego stopniowego doskonalenia przygotowywanej regulacji można w procesie tym zauważyć niepokojące zjawisko związane z nieuzasadnioną rezygnacją z części rozwiązań, które wydawały się optymalne. Stąd też uzasadniona wydaje się próba dokonania pewnej kompilacji. Przedstawione poniżej propozycje zmian inspirowane były również wynikami dotychczasowych analiz dokonanych we wspominanych na wstępie opiniach.

Poza jakimkolwiek sporem jest konieczność dostosowania polskiego prawa do wymagań wynikających z zobowiązań międzynarodowych. W tym stanie rzeczy prawną podstawę rozważań stanowiły:

„ Dyrektywa 85/337 EWG z dnia 27 czerwca 1985 roku w sprawie oceny skutków niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć dla środowiska (znowelizowanej Dyrektywą Rady 97/11 z dnia 3 marca 1997 roku) oraz projekty dyrektywy w sprawie przeprowadzania ocen oddziaływania na środowisko w odniesieniu do planów i programów COM/96/511 (ze zmianami przewidzianymi w COM/99/73),

„ Dyrektywa Rady 90/313/EWG z dnia 7 czerwca 1990 roku w sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku,

„ Konwencja EKG ONZ o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, Espoo 1991 r.

„ Konwencja EKG ONZ o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, Aarhus 1998 r.

Propozycje zmian

Tytuł

Wydaje się zbyt długi a jednocześnie mylący. Dodać można, że w terminologii stosowanej w UE „ocena oddziaływania na środowisko” (dalej OOS) to jest właśnie specjalna procedura czyli postępowanie. Wniosek taki wynika z postanowień Dyrektywy 337/85. Projekt dyrektywy dotyczącej OOS w odniesieniu do planów i programów formułuje to już *expressis verbis*.

Propozycja:

wrócić do tytułu „Ustawa o dostępie do informacji o środowisku i ocenach oddziaływania na środowisko” jak było to proponowane (jako alternatywa) w projekcie z 30 IX 1999 r. Wprowadzić konsekwentnie odpowiednie zmiany w terminologii stosowanej w całym projekcie (np. tytuł rozdziału 4).

Art. 1

Wprowadzenie słowa „warunki” zamiast „zasady” (jak było w projekcie z 30 IX 1997) jest mylące - powstaje np. pytanie co to są „warunki postępowania”? (pk. 3).

Propozycja:

wrócić do słowa „zasady” - w pkt. 3 powinny być do „zasady ... przeprowadzania OOS”

Art. 2

Definicja „informacji dotyczącej środowiska” zawarta w Dyrektywie 313/90 (i nieco bardziej rozbudowana w Konwencji z Aarhus) ma w ujęciu projektu charakter kombinowany. W art. 2 jest tylko definicja zanieczyszczenia, które to pojęcie nie jest definiowane ani w Dyrektywie 337/85 ani Dyrektywie 313/90 (ani w Konwencjach z Espoo i Aarhus) i nie ma kluczowego znaczenia dla tej ustawy (choć pojawia się w niej w kilku przepisach). Reszta tej definicji zawarta jest w przepisach materialnych. Definicja „zanieczyszczenia” powinna znaleźć się raczej w ustawie o ochronie środowiska (jest tam zawarta odpowiednia propozycja). Może być ona tu powtórzona ale nie powinna zastępować definicji „informacji...” bowiem to jest pojęcie kluczowe.

Brak jest definicji „przedsięwzięcia” mającej kluczowe znaczenie dla regulacji ocen oddziaływania na środowisko i nie definiowanej w innych ustawach. Brak takiej definicji podnosi też Komisja Europejska w swojej nieformalnej opinii nt. projektu ustawy, a także KIE w swojej opinii.

Ust. 2 tego artykułu dotyczący wyłączenia przepisów o uzgadnianiu i opiniowaniu jest sformułowany nieprecyzyjnie a przy tym wydaje się całkowicie zbędny.

Propozycja:

W art. 2 zamieścić definicję „informacji o środowisku” zgodną z wymaganiami Dyrektywy oraz Konwencji z Aarhus (np. w brzmieniu art. 2 ust. 3 pkt. a, b, c tej Konwencji) oraz zamieścić definicję „przedsięwzięcia” w brzmieniu:

„ - rozumie się przez to inwestycje budowlane lub inne ingerencje w otoczenie przyrodnicze lub krajobraz polegające na przekształceniu lub zmianie sposobu użytkowania terenu, w tym również polegające na wydobywaniu zasobów naturalnych, wymagające decyzji, o której mowa w art. 14 ust. 3”.

Ponadto należy skreślić ust. 2.

Art. 3 i Art. 4

Generalnie zakres informacji podlegających udostępnieniu, określony w art. 4 odpowiada (widziany łącznie z definicją zanieczyszczenia z art. 2) postanowieniom Dyrektywy 313 oraz Konwencji z Aarhus, choć wymaga jak się wydaje pewnych uzu-

Polska - Unia Europejska w Sejmie

pełnień. Nie zmienia to zasadności uwag co do sposobu zdefiniowania kluczowych pojęć (zob. uwagi do art. 2). Prawidłowe ich zdefiniowanie spowodowałoby również rozwianie pewnych wątpliwości co do sformułowań art. 4 ust. 3 (zob. niżej).

1) informacje o środowisku i jego ochronie przechowywane w publicznie dostępnych rejestrach,

2) informacje w postaci dokumentów i danych gromadzonych w szczególności w formie pisemnej, wizualnej, baz danych systemów informatycznych, inne niż określone w pkt. 1, dotyczące:

a) stanu elementów przyrodniczych środowiska i ich wzajemnego oddziaływania,

b) zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska oraz działań wpływających lub mogących wpływać negatywnie na środowisko,

c) wpływu stanu środowiska na zdrowie i warunki życia ludzi oraz na dobra kultury,

d) działań oraz środków administracyjnych i ekonomicznych mających na celu ochronę środowiska,

e) planów, programów oraz analiz finansowych związanych z podejmowaniem rozstrzygnięć istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska,

f) wniosków o wydanie decyzji przechowywanych w publicznie dostępnych rejestrach,

g) raportów bezpieczeństwa i planów operacyjno - ratowniczych, o których mowa w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska.

3. Informacje, o których mowa w ust. 2 pkt. 2 udostępnia się na pisemny wniosek”.

Dodać by tutaj można aby nałożono na inwestorów i urzędników obowiązek wykonywania na potrzeby rejestru kopii każdego dokumentu (może to być również kopia elektroniczna).

Skreślić art. 4 ust. 6.

Art. 5

Zakres wyjątków od zasady udostępniania jest zasadniczo zgodny z Dyrektywą i Konwencją z Aarhus, przepis ten sformułowany jest jednak nieprecyzyjnie i wymaga poprawek.

Projekt mówi o przepisach o ochronie informacji niejawnych a więc zawiera odesłanie do przepisów ustawy z 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 95, poz. 11), która zastąpiła ustawę o tajemnicy państwowej i służbowej z 1982 r. Ustawa ta dość precyzyjnie określa co jest tajemnicą państwową (odpowiedniki przewidzianych w Dyrektywie i Konwencji wyjątków od zasady udostępniania motywowanych względami stosunków międzynarodowych, obronności kraju i bezpieczeństwa publicznego). Tajemnicą służbową zaś według art. 2 pkt 2 tej ustawy jest „informacja niejawna nie będąca tajemnicą państwową, uzyskana w związku z czynnościami służbowymi albo wykonywaniem prac zleconych, której nieuprawnione ujawnienie mogłoby narazić na szkodę interes państwa, interes publiczny lub prawnie chroniony interes obywateli albo jednostki organizacyjnej lub obywatela” przy czym, zgodnie z art. 22, kierownicy jednostek organizacyjnych zapewniają przeszkolenie podległych im pracowników w zakresie klasyfikowania informacji niejawnych. Z brzmienia komentowanego przepisu nie wynika jasno rozróżnienie tych dwu kategorii co może powodować nieuzasadnione odmowy udostępniania informacji.

Ta sama uwaga dotyczy możliwości odmowy udostępnienia informacji dotyczących „spraw będących przedmiotem praw autorskich, patentowych, jeśli udostępnienie akt mogłoby naruszyć te prawa” (art. 5 pkt 2). Pomijając już stylistykę przepisu oraz niejasne odwołanie do „akt” (czy to znaczy, że informacje można udostępnić - a tylko akta nie?) podkreślić trzeba tutaj sprawę

bardziej istotną. Otóż zupełnie bezprzedmiotowo wymieniono tutaj prawa autorskie (Dyrektywa i Konwencja z Aarhus mówią o „własności intelektualnej”) które w przeciwieństwie do praw patentowych nie mają tutaj w ogóle zastosowania. Udostępnianie nie narusza nigdy praw autorskich - może to nastąpić natomiast w wyniku np. nieuprawnionego przedruku.

Dyrektywa oraz Konwencja z Aarhus zastrzegają, że nie trzeba wykazywać interesu żądając informacji (innymi słowy nie można uzależniać udzielenia informacji od odpowiedzi na pytania o przyczynę żądania informacji i cel jej wykorzystania). W projekcie ustawy takiego zastrzeżenia nie ma, teoretycznie wynika to z zastosowania słowa „każdy” tym niemniej można zastanowić się czy wyraźne sformułowanie nie byłoby tutaj potrzebne, aby rozwiać wszelkie wątpliwości i zapobiec sygnalizowanemu często próbom uzależniania wydawania informacji od wskazania celu jej wykorzystania.

Wątpliwości budzą również sformułowania art. 4 ust. 2. Mówi się tam, iż „udostępnianiu podlegają” - należy chyba sprecyzować, że chodzi o udostępnianie na zasadach i trybie przewidzianym w przepisach tego rozdziału ustawy.

Zgodnie z projektem ustawy udostępnianiu podlegają praktycznie tylko informacje mające formę materialną, co jest sprzeczne z Dyrektywą i Konwencją z Aarhus, które nakazują udzielić również informacji posiadanych przez organy: wg Dyrektywy „w formie przekazu ustnego” (w Konwencji „w formie fonicznej”). Ponadto dla zgodności z Konwencją należałoby dodać po słowie „nośnikach” zwrot „lub jakiegokolwiek innej materialnej formie” (zob. też uwagi do art. 2).

Niejasne są przyczyny wprowadzenia w art. 4 ust. 4 wymagania pisemnego wniosku, zwłaszcza w odniesieniu do informacji, o których mowa w ust. 2 tzn. zawartych w wykazach. Wymóg pisemności przyczyni się do dodatkowego zbiorokratyzowania procedury. Ponadto rygorystyczna interpretacja tego przepisu prowadzić może do sytuacji, w której urzędnik bez pisemnego wniosku nie będzie mógł zapoznać nikogo z żadnym dokumentem lub udzielić informacji telefonicznie.

W art. 4 ust. 5 projekt wprowadza „publicznie dostępne wykazy”, jest to olbrzymi regres w stosunku do „publicznych rejestrów” przewidzianych, zgodnie z art. 5. Konwencji z Aarhus, w projekcie ustawy z 30 września 1999 r. O ile w Konwencji, i w projekcie z września chodziło o tworzenie swoistych czytelni lub bibliotek (jako wypróbowanego w wielu krajach sposobu na ułatwienie dostępu do pewnych informacji) to projekt z 15 grudnia przewiduje jedynie istnienie „wykazów” danych o tych dokumentach. Zmiana ta ma fundamentalne znaczenie dla dostępności informacji - po wyszukiwaniu w wykazie o jaką informację chodzi, należy sporządzić wniosek na piśmie i czekać na znalezienie odpowiedniego dokumentu. Problemem jest tutaj nie tylko utrudnienie dla żądającego informacji ale też i fakt, że prowadzić to może do dezorganizacji pracy urzędów bo projekt (w ślad za Dyrektywą i Konwencją) nie pozwala na odmowę udostępnienia tylko dlatego, iż dany urzędnik właśnie potrzebuje danego dokumentu gdyż np. prowadzona jest kontrola w tym zakresie.

Zbędne wydaje się rozróżnienie wprowadzone w przepisach art. 4 ust. 5 i ust. 6.

Propozycja:

Można rozważyć dodanie ust. 2 do art. 3 o brzmieniu następującym:

Posiadane przez organy adm. publicznej informacje na temat stanu środowiska i jego poszczególnych elementów oraz ich

Polska - Unia Europejska w Sejmie

ochrony są jawne z wyjątkiem przypadków przewidzianych w prawie.

Nagłówkowi art. 4 ust. 2 nadać brzmienie: „udostępnianiu, o którym mowa w ustępie 1, podlegają w szczególności”

Początkowi art. 4 ust. 3 nadać brzmienie: „Udostępnianiu, o którym mowa w ustępie 1, podlegają także inne informacje...”.

W art. 4 ust. 4 zachować wymóg pisemnego wniosku tylko dla określonych sytuacji (np. gdy chodzi o przesłanie kopii dokumentu za opłatą itp.)

W art. 4 ust. 5 powrócić do postanowień art. 4 ust. 2 projektu z 30 września w brzmieniu: „4 ust. 2. Udostępnieniu podlegają:

W obu powyższych wypadkach klauzula „może naruszać prawa (przepisy)” jest niewystarczająca. Jak to już było podkreślone powyżej, rodzi to niebezpieczeństwo nieuzasadnionej odmowy udostępniania informacji.

Ponadto zauważyć można, że obecne brzmienie art. 5 pkt 3 jest ewidentnie sprzeczne z Dyrektywą i Konwencją z Aarhus oraz zawiera błąd logiczny - jeśli wszystko co dostarczyły osoby trzecie mogłoby być ujawnione to praktycznie nic nie byłoby jawne. Spowodowane jest to niedokładnością redakcyjną - chodzi bowiem tutaj tylko o dokumenty lub dane dostarczone przez osoby trzecie, jeśli nie miały one obowiązku ich dostarczenia (np. nie wolno na tej podstawie wyłączyć z udostępnienia tych informacji które przepisy określają jako niezbędne elementy wniosku o wydanie danej decyzji (np. o koncesje górniczą), wolno natomiast dodatkowo informacje które wnioskujący o koncesje dostarczył dobrowolnie. Taki wymóg wynika zarówno z Dyrektywy jak i Konwencji z Aarhus.

Propozycja:

Rozważyć powrót do redakcji art. 6 wersji z czerwca 1999 r. w brzmieniu:

„art. 6

1. Nie udostępnia się informacji, o których mowa w art. 4, jeżeli ich udostępnianie mogłoby naruszyć przepisy o ochronie informacji niejawnych.

2. Nie udostępnia się informacji, o których mowa w art. 4, dotyczących:

1) spraw objętych toczącym się postępowaniem sądowym, dyscyplinarnym lub śledztwem w przypadku, gdy ujawnienie informacji mogłoby zakłócić przebieg postępowania lub naruszyć prawo do sprawiedliwego i bezstronnego wyroku,

2) spraw będących przedmiotem praw autorskich i patentowych, jeżeli udostępnienie akt tych spraw mogłoby naruszyć te prawa,

3) dokumentów lub danych dostarczonych przez osoby trzecie, jeżeli złożyły one zastrzeżenie o ich ujawnianiu,

4) dokumentów lub danych, których ujawnienie mogłoby spowodować zagrożenie środowiska”.

(z uwzględnieniem uwag dotyczących praw autorskich i informacji dostarczanych przez osoby trzecie).

W art. 5 pkt 3 dodać po przecinku słowa:

„jeśli nie miały obowiązku ich dostarczenia i złożyły zastrzeżenie o ich nieudostępnianiu”.

Art. 6

W ust. 1 zastosowano termin 2 m-cy zgodny z dotychczasowym brzmieniem Dyrektywy, choć jest on niezgodny z Konwencją z Aarhus. Zgodnie z zapowiedzianą Dyrektywą ma być w tym punkcie zmieniona.

Ta sama uwaga dotyczy ust. 2 pkt 1 (zgodność z obecnym brzmieniem Dyrektywy, ale nie z Konwencją, która nakazuje specjalne traktowanie w tym kontekście informacji o zanieczyszczeniach wprowadzanych do środowiska). Planowane jest że i

Dyrektywa zakazuje wyłączania z udostępniania na tej podstawie informacji o zanieczyszczeniach wprowadzanych do środowiska.

W ust. 2 słowa „może w drodze decyzji” są mylące. Niejasna jest ponadto sytuacja osoby, która uzyskała informację niekompletną lub nie odpowiadającą żądaniu - być może powinna tu przysługiwać skarga do NSA po bezskutecznym wezwaniu do uzupełnienia informacji.

Propozycja:

W ust. 1 dodać po słowie „ciągu” słowa „jednego miesiąca, chyba że stopień skomplikowania sprawy uzasadnia przedłużenie tego terminu do...”

W ust. 2 pkt 1 dodać słowa „na tej podstawie nie można wyłączyć z udostępniania danych o zanieczyszczeniach wprowadzanych do środowiska.

Rozważyć dodatkowo następującą redakcję:

„2. Organ administracji:

(...)

3. Odmowa udostępnienia informacji następuje w drodze decyzji.

Art. 9

Zgodnie z Konwencją z Aarhus jest stwierdzenie, iż opłata nie może stanowić przeszkody w dostępie do informacji. Celowe wydaje się jednak wprowadzenie, w myśl tej Konwencji, również możliwości zwolnienia z opłaty za udzielenie informacji (np. telefonicznie)

Propozycja:

Dodać nowy art. 9 ust. 3 „Organ na uzasadniony wniosek żądającego informacji może, ze względów społecznych lub potrzeb badań naukowych, odstąpić od pobierania opłaty w całości lub w części”.

Obecny art. 9.3 stałby się art. 9.4.

W projekcie rozporządzenia w sprawie opłat za udostępnianie informacji proponuje się skreślić paragraf 5.

Art. 10

Wątpliwości budzi czy sformułowanie „jednostki organizacyjne, gdy są one właściwe w sprawach ochrony środowiska” jest wystarczająco precyzyjne na gruncie prawa polskiego i czy odpowiada wymaganiom Dyrektywy i Konwencji z Aarhus.

Można tu dodatkowo rozważyć celowość wprowadzenia systemu zachęt do dobrowolnego udostępniania informacji przez przedsiębiorców oraz wspierania w tym kontekście organizacji działających na rzecz ochrony środowiska.

Propozycja:

Zastosować terminologię z art. 61 ust. 1 Konstytucji RP brzmiącego:

„1. Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa”.

- dotyczyć to powinno:

innych osób lub jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.

Rozdział 3

Udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska

Polska - Unia Europejska w Sejmie

Termin „konsultacje społeczne” używany w projekcie z września 1999 r. wydaje się bardziej adekwatny do treści tego rozdziału.

Art. 11

Zastosowano tu nieprecyzyjną terminologię - art. 11 jest kluczowy dla określenia, kiedy wymagany jest udział społeczeństwa (np. dokumentów się nie wydaje).

Propozycja:

Powrócić do redakcji art. 15 z września 1999 r. w brzmieniu: „1. W przypadkach wskazanych w ustawie wydanie postanowień i decyzji, przedłożenie lub przyjęcie innych dokumentów poprzedzają konsultacje społeczne.

2. Każdy ma prawo składania uwag i wniosków w trakcie konsultacji społecznych”.

Art. 12

W ust. 1 pkt 1 daje się zauważyć pewna niekonsekwencja w porównaniu z art. 4 ust. 2 i ust. 4 tam mowa tylko o umieszczeniu w wykazie tylko danych o wniosku, tutaj - słusznie i zgodnie z Dyrektywą oraz Konwencją z Aarhus - o zamieszczeniu wniosku. Występuje tu jednak dodatkowo niezgodność z Konwencją z Aarhus - wymaga ona by wszystkie informacje istotne z punktu widzenia podejmowania decyzji, były udostępniane niezwłocznie i bezpłatnie - tutaj dotyczy to tylko wniosku.

Niejasne jest sformułowanie ust. 2 - w myśl Dyrektywy oraz obydwu konwencji (Aarhus i Espoo) do publicznej wiadomości należy podać decyzje wraz z uzasadnieniem.

Brak jest (ust. 1 pkt 2) określonych kryteriów kiedy należy rozprawić publiczną przeprowadzać.

Odnosnie ust. 3 powstaje pytanie czy sposób podania do publicznej wiadomości tam przewidziany jest - w myśl Konwencji z Aarhus - skuteczny.

Propozycja:

W ust. 1 pkt 1 należy dodać (w ślad za projektem z 30 września) po słowie „decyzji” słowa; „wraz z wymaganą dokumentacją”

W ust. 1 pkt 2 powrócić do redakcji art. 16 ust. 1 pkt 2 z września 1999 r. w brzmieniu:

„2) podaje do publicznej wiadomości i zawiadamia na piśmie organizacje społeczne, które powołując się na miejsce i przedmiot statutowych celów swego działania zgłaszają chęć otrzymywania powiadomień o postępowaniach wymagających konsultacji społecznych, oraz właściwe jednostki pomocnicze samorządu terytorialnego o terminie i miejscu wyłożenia dokumentów, o których mowa w pkt 1, co najmniej 7 dni wcześniej oraz o możliwości składania uwag i wniosków w terminie nie dłuższym niż 7 dni po upływie wyłożenia dokumentów”

Przereklamować ust. 2.

Odnosnie ust. 3 należy zastanowić się nad ujęciem w ustawie tej kwestii w sposób bardziej nowoczesny. W XXI wieku skutecznym sposobem podania do publicznej wiadomości będzie przede wszystkim zawiadomienie przez Internet (tak już robi np. Ministerstwo Środowiska zapraszając do konsultacji społecznych).

Art. 13

Projekt likwiduje funkcjonujący obecnie (i podawany za wzór na całym świecie) system powiadamiania organizacji ekologicznych przewidziany w art. 100 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. Co więcej, projekt wyklucza zastosowanie general-

nego przepisu w tym względzie przewidzianego w art. 31 paragraf 4 KPA.

Projekt likwiduje uprawnienia jednostek pomocniczych samorządu (komitetów osiedlowych) przewidziane w art. 100 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. W obydwu przypadkach zlikwidowanie istniejących uprawnień wydaje się sprzeczne z duchem Konwencji z Aarhus.

Propozycja:

Wrócić do postanowień zawartych w projekcie 30 września 1999 r. w brzmieniu:

„Organizacje społeczne, o których mowa w art. ... oraz jednostki pomocnicze samorządu terytorialnego, które zgłosiły chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu, uczestniczą w nim na prawach strony”.

Art. 18 i art. 19

W art. 18 pkt 2 w stosunku do projektu Dyrektywy brakuje rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa.

W art. 18 pkt 1 niezbędne jest dodanie „strategii rozwoju województwa - m.in. przeprowadzenie OOS jest warunkiem uzyskania funduszy z UE.

Projekt nie określa kto rozstrzyga o tym czy realizacja danego programu czy planu może oddziaływać na środowisko a zatem czy wymaga OOS czy nie.

Zbędne wydaje się wyodrębnianie zmian planów i programów jako osobnej instytucji (art. 19 ust. 2).

Propozycja:

W art. 18 pkt 1 i 2 dodać że dotyczy to również zmian w tych dokumentach.

Skreślić art. 19 ust. 2.

Przyjąć zasadę że OOS jest wymagana zawsze w stosunku do dokumentów wymienionych - o tym czy ich realizacja może oddziaływać na środowisko powinniśmy dowiedzieć się z przygotowanej prognozy.

Zamiast „opracowany centralnie lub przez organ wojewódzki” (art. 18 pkt 2) proponuję „na poziomie centralnym lub wojewódzkim”.

Art. 24

W myśl dyrektywy 337/85 przeprowadzenie oceny jest niezbędne dla zalesiania lub wylesiania - decyzja o zmianie lasu na użytek rolny nie załatwia sprawy - zastanowić się trzeba czy nie należy zatem w ust. 3 dodać zatwierdzenie planu urządzania lasu

b) zgodnie z dyrektywą 337/85 i konwencjami wymagane jest podanie decyzji wraz z uzasadnieniem do publicznej wiadomości. Tak więc zawsze należy je sporządzić. Wg art. 107 para 4 kpa nie jest konieczne uzasadnienie gdy uwzględnia w całości zdanie strony.

Propozycja:

w ust. 7 dodać słowa: „art. 107 para 4 kpa nie stosuje się”

Art. 27

Projekt przewiduje w ust. 1 możliwość ustalenia zakresu raportu (tzw. scoping) tylko w odniesieniu do niektórych przedsięwzięć (wymienionych w art. 29 ust. pkt 1) podczas gdy dyrektywa 337/85 wymaga by było to możliwe w stosunku do wszystkich. W stosunku do tych z art. 29 ust. 1 pkt 2 też się ustala zakres raportu co wynika z art. 29 ust. 2. Być może należy rozważyć inną redakcję aby nie było tu żadnych wątpliwości.

Polska - Unia Europejska w Sejmie

Projekt przewiduje w ust. 3 możliwość odstąpienia od niektórych wymagań odnośnie raportu, nie precyzuje jednak których - tymczasem te z określonych w projekcie wymagań, które wymienione są w dyrektywie 337/85 są obowiązujące zawsze. Trzeba wskazać od których może odstąpić albo skreślić ten ustęp.

Art. 27 ust. 2 pkt 1 - proponuje się uzupełnienie na końcu o słowa „zwłaszcza w stosunku do jednostek osadniczych oraz obiektów i obszarów objętych ochroną prawną”.

Art. 29

Zastosowano tu mylącą terminologię. Z nieuzasadnionych powodów zrezygnowano z terminologii z projektu z 30 września, która była zgodna z wymaganiami dyrektywy a jednocześnie nawiązywała do istniejącej obecnie: tzn. była mowa o 2 rodzajach przedsięwzięć: mogących znacząco oraz szczególnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Wyniki oceny potrzeby sporządzenia raportu, o której mowa w art. 29 ust. 2 powinny być podane do publicznej wiadomości - w projekcie trudno się doszukać postanowień na ten temat - jest to wymóg wynikający z dyrektywy 337/85.

Propozycja:

Wrócić do terminologii projektu z 30 września.

Uzupełnić ust. 2 o obowiązek podania do publicznej wiadomości.

W ust. pkt 3 „charakterystyka, usytuowanie oraz” zmienić na „charakterystyka i usytuowanie przedsięwzięcia oraz”

Art. 30

Art. 30 ust. 4 jest nieprecyzyjny gdyż duże zainteresowanie społeczne może wynikać z pełnego poparcia społeczności lokalnej dla przedsięwzięcia. Z drugiej strony nie zawsze społeczność lokalna jest jedyną stroną konfliktu społecznego.

Propozycja:

W ust. 4 „duże zainteresowanie społeczności lokalnej” zmienić na „potencjalnych konfliktów społecznych”

Art. 41

Sformułowanie ust. 2 wymaga prerredagowania by nadać mu treść normatywną

Propozycja:

W ust. 2 „Wydanie decyzji, o której mowa w art. 24 ust. 3 nie powinno nastąpić przed zakończeniem...” zastąpić „Wydanie decyzji, o której mowa w art. 24 ust. 3 następuje po zakończeniu...”

III. Propozycja dodatkowych uzupełnień

Istotnym minusem projektu jest brak odpowiednich gwarancji jakości raportów OOS. Projekt nie tylko likwiduje dotychczasową instytucję biegłych (co uznać można za uzasadnione - choć można zastanawiać się czy w warunkach polskich nie jest to przedwczesne) ale i nie przewiduje ustawowego statusu komisji ds. OOS. Potrzeba takiego uregulowania wynika przede wszystkim z utrwalonej praktyki i powszechnych oczekiwań. Propozycje w tym względzie znajdowały się w projektach wcześniejszych. Brak jest jednocześnie uzasadnienia późniejszego skreślenia tych zapisów.

Odnosnie instytucji biegłych przypomnieć też można, że rozważano w przeszłości utrzymanie jej na nieco zmienionych zasadach. Weryfikację ich fachowości proponowano powierzyć sa-

morządowi zawodowemu. Jak się wydaje jest jeszcze czas na ponowne przemyślenie tej propozycji.

Propozycja:

Dodać rozdział:

„Rozdział ...

Komisje do spraw ocen oddziaływania na środowisko

Art. ...

Organami opiniodawczo - doradczymi w zakresie ocen oddziaływania na środowisko są:

1) Państwowa Komisja do Spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko, działająca przy Ministrze właściwym do spraw środowiska,

2) wojewódzka komisja do spraw ocen oddziaływania na środowisko, działająca przy wojewodzie.

Art.

1. Do zadań Państwowej Komisji do Spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko należy opiniowanie sporządzonych prognoz oddziaływania na środowisko, o których mowa w art. 19 ust. 1 oraz raportów oddziaływania przedsięwzięć na środowisko o których mowa w art. 28 ust. 1 pod kątem ich fachowości i spełniania wymagań określonych ustawą a także ocena funkcjonowania systemu ocen oddziaływania na środowisko.

2. Do zadań wojewódzkiej komisji do spraw ocen oddziaływania na środowisko należy opiniowanie sporządzonych prognoz oddziaływania na środowisko, o których mowa w art. 19 ust. 1 oraz raportów oddziaływania przedsięwzięć na środowisko o których mowa w art. 28 ust. 1 pod kątem ich fachowości i spełniania wymagań określonych ustawą.

Art. ... Minister właściwy do spraw środowiska określi w drodze rozporządzenia skład, tryb powoływania oraz sposób funkcjonowania Państwowej Komisji do Spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko oraz wojewódzkiej komisji do spraw ocen oddziaływania na środowisko”.

Opracowanie tekstu dr Jan Jerzmański
UNIwersytet OPOLSKI
Instytut Prawa i Administracji.

Polska Zielona Sieć jest Pozarządową Organizacją Ekologiczną w skład której jako członkowie wchodzi:

1. Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju - Wrocław
 2. Fundacja Biblioteka Ekologiczna RCEE - Poznań
 3. Fundacja „Ecobaltic” - Gdańsk
 4. Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych - Kraków
 5. Federacja Zielona Grupa Szczecińska - Szczecin
 6. Ośrodek Działań Ekologicznych Źródła - Łódź
 7. PKE - Koło Miejskie w Gliwicach
 8. Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju - Białystok
 9. Społeczny Instytut Ekologiczny - Warszawa
 10. Towarzystwo dla Natury i Człowieka - Lublin
- Partnerami Polskiej Zielonej Sieci są:
1. Biuro Wspierania Lobbying Ekologicznego - Warszawa
 2. Centrum Prawa Ekologicznego - Wrocław
 3. Instytut na Rzecz Ekorozwoju - Warszawa

Zbigniew Krysiński

STANOWISKO NEGOCJACYJNE POLSKI W OBSZARZE „ŚRODOWISKO”

(Przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 5 października 1999 r.)

SKRÓT str. 1/52, 2/52, 3/52

SYNTEZA

Dla określenia ram czasowych procesu harmonizacji i implementacji prawa wspólnotowego, Rząd RP przyjął 31 grudnia 2002 r. jako datę gotowości Polski do akcesji do Unii Europejskiej.

Polska akceptuje i wdroży do dnia 31 grudnia 2002 r. *acquis communautaire* w obszarze ŚRODOWISKO z wyjątkiem implementacji niżej wymienionych aktów prawnych:

UWAGA: W przypadku dyrektyw obowiązujących początek okresu przejściowego wyznacza data pełnej gotowości Polski do akcesji z UE, tj. 31 grudnia 2002 roku. W przypadku dyrektyw, które wejdą w życie po 31 grudnia 2002 roku początek okresu przejściowego wyznacza data, od której przepisy stają się wiążące dla krajów członkowskich.

1. Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczenia ścieków komunalnych, Polska występuje w odniesieniu do art. 3. 4 i 7 dyrektywy o:

• 10-letni okres przejściowy, który trwać będzie do 31 grudnia 2015 r. dla zrzutów ścieków z aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 10000-15000 oraz dla zrzutów ścieków z aglomeracji o RLM 2000 do 10000

• 13-letni okres przejściowy, który trwać będzie do 31 grudnia 2015 r. dla zrzutów ścieków z aglomeracji o RLM powyżej 15000

• 8-letni okres przejściowy, który trwać będzie do 31 grudnia 2010 r. dla zrzutów ścieków z aglomeracji o RLM powyżej 100000

2. Dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego, Polska występuje o 8-letni okres przejściowy, który trwać będzie do 31 grudnia 2010 r.

3. Dyrektywy Rady 75/440/EWG z dnia 16 czerwca 1975 r. dotyczącej jakości wód powierzchniowych ujmowanych do produkcji wody do picia. Polska występuje o 8-letni okres przejściowy, który trwać będzie do 31 grudnia 2010 r.

4. Dyrektywy Rady 76/464/EWG z dnia 4 maja 1976 r. w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre substancje odprowadzane do środowiska wod-

nego Wspólnoty oraz dyrektyw „córek” dotyczących poszczególnych substancji niebezpiecznych. W chwili obecnej konsekwencje wdrożenia wymagań wspólnotowych w tym zakresie nie są rozpoznane w pełni. Wstępne wyniki przeprowadzonych analiz wskazują na znaczne trudności techniczne i organizacyjne a także potrzeby inwestycyjne. Szacunki kosztów i oceny pozostałych skutków wdrożenia dyrektyw będą znane po zakończeniu prac w II połowie 2000 r. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Polska występuje o okres przejściowy w omawianym zakresie rezerwując sobie prawo określenia jego długości w terminie późniejszym.

5. Dyrektywy Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń, Polska występuje o 3-letni okres przejściowy w odniesieniu do instalacji istniejących, który trwać będzie do 31 grudnia 2010 r. Ze względu na to, że do chwili obecnej nie zakończono prac nad oszacowaniem wszystkich skutków wdrożenia wymagań omawianego aktu prawnego, Polska rezerwuje sobie prawo do zmiany długości okresu przejściowego w trakcie negocjacji.

6. Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 94/63/WE z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie kontrolowania emisji lotnych związków organicznych powstałych wskutek magazynowania benzyny i jej dystrybucji z terminali do stacji obsługi, Polska występuje o 7-letni okres przejściowy, który trwać będzie do 31 grudnia 2009 r.

7. Dyrektywy Rady 98/70/WE z dnia 13 października 1998 r. w sprawie jakości benzyny i olejów napędowych, Polska występuje o 4-letni okres przejściowy, który trwać będzie do 31 grudnia 2009 r. w odniesieniu do limitu zawartości węglowodorów aromatycznych w benzynach silnikowych.

8. Rozporządzenia Rady WE/3093/94 z dnia 15 grudnia 1994 r. w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, Polska występuje o 3-letni okres przejściowy, który trwać będzie do dnia 31 grudnia 2005 r.

9. Dyrektywy Rady 75/442/EWG w sprawie odpadów, Polska występuje o 10-letni okres przejściowy, który trwać będzie do dnia 31 grudnia 2012 r.

10. Dyrektywy Rady 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych, Polska występuje o 10-letni okres przejściowy, który trwać będzie do dnia 31 grudnia 2012 r.

STANOWISKO NEGOCJACYJNE POLSKI W OBSZARZE „ŚRODOWISKO”

11. Dyrektywy Rady 75/439/WG w sprawie usuwania olejów odpadowych, Polska występuje o 3-letni okres przejściowy, który trwać będzie do dnia 31 grudnia 2005 r.

12. Dyrektywy Rady i Parlamentu Europejskiego 94/62/WE w sprawie opakowań i odpadów z opakowań, Polska występuje o 5-letni okres przejściowy, który trwać będzie do dnia 31 grudnia 2007 r. przy założeniu 25% poziomu odzysku.

13. Dyrektywy Rady EWG/259/93 w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty Europejskiej oraz poza jej obszar, Polska występuje o 10-letni okres przejściowy dla niektórych odpadów z *zielonej listy*, który trwać będzie do dnia 31 grudnia 2012 r. z zastrzeżeniem, że po 3 latach od przystąpienia do Unii Europejskiej zostanie dokonany przegląd sytuacji i ewentualne skrócenie okresu przejściowego.

14. Dyrektywy 97/43 EURATOM w sprawie ochrony przed promieniowaniem jonizującym pochodzącym ze źródeł medycznych Polska występuje o zastosowania 4-letniego okresu przejściowego, który trwać będzie do dnia 31 grudnia 2006 r.

Ponadto w odniesieniu do art. 2 Dyrektywy Rady 88/609/EWG z dnia 24 listopada 1988 r. w sprawie ograniczania emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw, Polska wnosi o uznanie prawa do traktowania za „nowe obiekty” instalacji, które uruchomiono po 28 marca 1990 roku.

Rząd RP dostrzega dynamiczny charakter *acquis communautaire* w tym obszarze i z uwagą śledzi jego rozwój. Już obecnie można dostrzec, że przygotowywane nowe akty prawne UE, których część zostanie przyjęty jeszcze przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, doprowadzą do znacznego podwyższenia standardów ekologicznych, których wypełnienie będzie obciążało zarówno budżet państwa, samorządów jak i przedsiębiorstwa.

W wyniku wdrożonej z dniem 1 stycznia br. reformy administracyjnej kraju większość zadań związanych z ochroną środowiska została nałożona na samorządy. W ramach ich budżetów finansowych zostanie większość inwestycji ekologicznych, w szczególności dotyczących jakości wód i gospodarki odpadami. Ze względu na skalę wymaganych inwestycji, których wysokość sięgnie prawdopodobnie kilkunastu miliardów dolarów, konieczne będzie poszukiwanie źródeł wsparcia poza budżetem samorządów ze strony administracji centralnej. Kwestia ta wymaga głębszej analizy na podstawie doświadczeń wynikających z pierwszego roku funkcjonowania pań-

stwa w sytuacji nowego podziału administracyjnego kraju.

W związku z przedstawionymi wyżej uwarunkowaniami Rząd RP pragnie zastrzec sobie prawo dokonania przeglądu naszego stanowiska jeszcze przed zakończeniem negocjacji w tym obszarze. Jego wyniki zostaną przedstawione Unii Europejskiej w II połowie przyszłego roku.

Koszty dostosowań w obszarze „ochrona środowiska” oszacowano na ponad 30 mld euro na przestrzeni najbliższych 15 lat. Wygenerowanie tak znacznej kwoty nie będzie łatwe, mimo pewnego wsparcia zewnętrznego, w tym pomocy przedakcesyjnej ze strony Unii Europejskiej. Wysokość tej pomocy nie jest jeszcze precyzyjnie określona, podobnie jak wysokość wsparcia, które Polska otrzyma w ramach pomocy strukturalnej już jako członek UE. Inwestycje ekologiczne były dotychczas finansowane w Polsce w dużej mierze z opłat za gospodarce korzystanie ze środowiska oraz kar za nieprzestrzeganie wymagań ochrony środowiska płaconych przez przedsiębiorstwa pozostających w dyspozycji funduszy ekologicznych. Ze względu na fakt dokonywania w ciągu ostatnich dziesięciu lat znaczących inwestycji na rzecz ochrony środowiska, które pozwoliły na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, wysokość opłat i kar wnoszonych przez przedsiębiorstwa z roku na rok maleje. Wraz z przyjmowaniem kolejnych części prawa wspólnotowego do prawa polskiego, wysokość tych środków będzie znacząco się zmniejszała, co może doprowadzić do ograniczenia środków inwestycyjnych będących w dyspozycji władz. Biorąc ten fakt pod uwagę, jak również przedstawione wyżej problemy związane z przygotowywanym nowym *acquis* oraz brakiem pełnych informacji o możliwościach finansowych samorządów Polska proponuje ustanowienie mechanizmu przeglądownego po jej przystąpieniu do Unii Europejskiej. W ramach tego mechanizmu co 5 lat dokonywano by wspólnej oceny postępu w zakresie dostosowania do *acquis communautaire* w ochronie środowiska oraz przyjmowano rekomendacje co do dalszego trwania okresów przejściowych.

Rada Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej

Uwaga: - Stanowisko negocjacyjne Polski w obszarze „Środowiska” strony od 1/52 do 52/52 są dostępne w Fundacji Biblioteka Ekologiczna - Biuro Informacji Ekologicznej Polskiej Zielonej Sieci - 61-715 Poznań ul. Kościuszki 79 tel. 061 8524 139.

Redakcja
Wielkopolskiego Biuletynu Ekologicznego

SPOTKANIE Z POZARZĄDOWYMI ORGANIZACJAMI EKOLOGICZNYMI WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

ZIELONE FORUM 10 marzec 2000 r.

Poznań dnia 28 lutego 2000

ZAPROSZENIE

Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej
Biblioteka Ekologiczna
Ul. Kościuszki nr 79
61-715 POZNAŃ

**Wydział Ochrony Środowiska Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w imieniu
Wojewody Wielkopolskiego zaprasza Państwa na:**

ZIELONE FORUM

Spotkanie z Pozarządowymi Organizacjami Ekologicznymi i mediami województwa wielkopolskiego. Spotkanie odbędzie się w dniu 10 marca 2000 o godzinie 10.00 w sali konferencyjnej Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Chalinie.

W programie spotkania przewidziano dyskusję i wystąpienia przedstawicieli Ministerstwa Środowiska, Parków Krajobrazowych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Pozarządowych Organizacji Ekologicznych i Wydziału Ochrony Środowiska.

W załączeniu agenda spotkania i informacja o miejscu spotkania.

Dyrektor
Wydziału Ochrony Środowiska
Krystyna Poślednia

W dniu 10 marca 2000 roku odbyło się w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej w Chalinie spotkanie pn. Zielone Forum w którym uczestniczyli przedstawiciele Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Zarządu Parków Krajobrazowych Wielkopolski, Pozarządowych Organizacji Ekologicznych oraz media z obszaru województwa Wielkopolskiego. Na spotkanie nie przybyli zaproszeni przedstawiciele Ministerstwa Środowiska, którzy mieli przedstawić zasady i procedury dotyczące współdziałania Ministerstwa Środowiska z Pozarządowymi Organizacjami Ekologicznymi, możliwości udziału przedstawicieli Organizacji Pozarządowych w organach doradczych i przyznawanie Organizacjom środków finansowych na ich działalność. Szkoda, że na tak ważne spotkanie Resort nie delegował kompetentnej osoby.

Tematy przewidziane dla Ministerstwa Środowiska omówiła Pani Krystyna Poślednia, jednocześnie wskazała na funkcjonujące fundusze pomocowe z których POE mogą korzystać na realizację działań proekologicznych w tym na pomoc ze środków Narodowego, Wojewódzkiego i Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska.

Omówiła również różne formy współpracy administracji rządowej i samorządowej z POE oraz rolę ich przedstawicieli w zarządzaniu środowiskiem, tworzeniu prawa

ochrony środowiska i współzarządzaniu funduszami ochrony środowiska.

Pani Ewa Hoffmann Viceprezes Zarządu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu oceniła dotychczasową współpracę Funduszu z POE, tłumacząc zawilości prawne związane z uruchamianiem środków finansowych na cele programowe.

Jak wynika z wypowiedzi Pani Viceprezes POE chociaż narzekają na zawiłe procedury i ilość formularzy do wypełnienia, to chętnie korzystają z pomocy WFOŚ i G.

W rzeczowej dyskusji, przedstawiciele POE przedstawili aktualne programy realizowane przez ich organizację, obszary zainteresowania i działań w tych obszarach oraz sposoby na dofinansowanie działalności organizacyjnej. Przedyskutowano również projekt ustawy „O postępowaniu w sprawie ocen oddziaływania na środowisko oraz dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie” wnosząc o jej dopracowanie z uwagi na zauważone sprzeczności z innymi ustawami oraz ograniczeniem roli społecznych konsultacji co może stać się podłożem wielu zbędnych konfliktów społecznych.

W dobrym kierunku zmierza Wydział Ochrony Środowiska Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, który przedstawił zebranym możliwości pozyskiwania informacji o stanie środowiska Wielkopolski w urzędach, publikacjach, przez pocztę elektroniczną i internet. Po opracowa-

INFORMACJA O STANIE ŚRODOWISKA

niu bazy danych będzie to bardzo przydatny materiał dla każdej POE i szerokiego kręgu osób zainteresowanych ochroną środowiska.

**Skrót wystąpienia na Zielonym Forum
10 marca 2000 r. Krystyny Pośledniej
dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska
Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.**

Ochrona środowiska, zgodnie z zapisami ustawowymi, należy do obowiązków każdego z nas. W celu efektywnej realizacji tej powinności niezbędna jest współpraca wszystkich instytucji - administracji rządowej, samorządu podmiotów gospodarczych i organizacji społecznych zainteresowanych ochroną środowiska.

Wydział Ochrony Środowiska widzi potrzebę podejmowania kroków służących współpracy pomiędzy administracją ochrony środowiska a pozarządowymi organizacjami ekologicznymi (POE).

Chciałabym więc aby nasze spotkanie pozwoliło określić oraz przyjąć podstawowe zasady, które wyznaczają zakres współpracy oraz pozwolą rozwijać jej formy z korzyścią dla ochrony środowiska w Wielkopolsce i kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. Wydział Ochrony Środowiska uznaje pozarządowe organizacje ekologiczne (POE), niezależnie od zajmowanych przez nie stanowisk, czy to w sprawach generalnych czy szczegółowych, za swojego naturalnego sojusznika i partnera w działaniach na rzecz ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Po POE uważane są wszystkie formalne i nieformalne grupy obywateli powstałe w wyniku społecznych inicjatyw proekologicznych. Zgodnie z polityką prowadzoną przez Ministerstwo Środowiska zamierzamy szeroko współdziałać z POE niezależnie od prezentowanych przez nie poglądów, uwzględniając całą złożoność tych organizacji, ich naturalną zmienność i dynamikę charakterystyczną dla ruchu społecznego.

Ze swej strony oczekuje partnerskiego i zgodnego z kompetencjami oraz z obowiązującym w Polsce prawem traktowania służb działających na rzecz ochrony środowiska.

Myślę, że podstawę do współpracy między administracją rządową a POE wyznaczają zasady i czytelne procedury dotyczące konsultacji społecznych oraz udziału przedstawicieli POE w organach doradczych i delegacjach. Podstawy prawne tych regulacji przedstawiamy na dzisiejszym spotkaniu a ich wejścia w życie należy spodziewać się jeszcze w tym roku.

Wyrażam nadzieję, że nasze pierwsze spotkanie będzie początkiem współpracy i wspólnych działań na rzecz ochrony środowiska województwa wielkopolskiego.

**POZYSKIWANIE INFORMACJI O
STANIE ŚRODOWISKA WOJEWÓDZ-
TWA WIELKOPOLSKIEGO**

Rzetelna informacja o stanie środowiska stanowi podstawę wszelkich działań ochronnych i konserwatorskich. Duża liczba instytucji i organizacji zajmujących się gromadzeniem i udostępnianiem informacji środowiskowych nie zawsze pozwala na szybki dostęp do poszukiwanych zagadnień. Nowe uregulowania prawne w zakresie dostępu obywateli do informacji o stanie środowiska wymuszają uporządkowanie i usystematyzowanie baz danych instytucji prowadzących rejestry o środowisku.

W poniższym wykazie przedstawiamy listę instytucji, organizacji i adresów pomocnych w zdobywaniu danych o środowisku oraz rodzaj informacji możliwych do uzyskania.

ADMINISTRACJA PUBLICZNA

**1, Wydział Ochrony Środowiska
Wielkopolski Urząd Wojewódzki
w Poznaniu**

Al. Niepodległości 16/18
61-713 Poznań
tel. 061-854-16-08

Oddziały Ochrony Środowiska:

• 62-800 Kalisz
Pl. Św. Józefa
tel. 062-765-74-03

• 62-510 Konin
Ul. 1 Maja 7
tel. 063-243-01-41

• 64-100 Leszno
Pl. Kościuszki 4
tel. 065-529-59-58

• 64-920 Piła
Al. Niepodległości 33/35
tel. 067-212-38-11

Zasoby danych Wydziału Ochrony Środowiska:

- Księgi Wodne - rejestr pozwoleń wodnoprawnych i spółek wodnych
- Rejestr danych o ilości i rodzaju substancji dopuszczonych do emisji do powietrza
- Bank HYDRO - ujęcia wód i otwory hydrogeologiczne
- Rejestr obszarów górniczych
- Rejestr form ochrony przyrody województwa
- Dokumentacje przyrodnicze obszarów chronionych
- Oceny oddziaływania na środowisko inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska
- Dokumentacje i projekty obejmujące wszystkie komponenty środowiska

Zbiór danych gromadzony jest w formie archiwum zakładowego, udostępnianie odbywa się po złożeniu pisem-

INFORMACJA O STANIE ŚRODOWISKA

nego wniosku w wyznaczonym terminie. Uzyskiwanie informacji jest bezpłatne.

2. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

61-625 Poznań

Ul. Czarna Rola 4

tel. 061-823-10-81

Delegatury WIOŚ:

“ 62-800 Kalisz

Ul. Piwonicka 19

tel 062-753-08-86

“ 62-510 Konin

Ul. St.K. Wyszyńskiego 3a

tel. 063-242-23-47

“ 64-100 Leszno

Ul. 17 Stycznia 4

tel. 065-529-58-56

“ 64-920 Piła

Ul. Motylewska 5a

tel. 067-213-00-09

Zasoby danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska

“ baza danych monitoringu środowiska - krajowego, regionalnego i lokalnego

“ pozycje biblioteki monitoringu środowiska

“ raporty o stanie środowiska

“ komputerowe bazy danych o stanie czystości wód powierzchniowych - jeziora i rzeki

“ komputerowe bazy danych o emisji zanieczyszczeń do atmosfery

“ rejestry oczyszczalni, składowisk odpadów, ujęć wód

“ rejestr zakładów mogących pogorszyć stan środowiska i zakładów szczególnie szkodliwych dla środowiska

Dane zebrane są w formie komputerowych baz danych i akt archiwum zakładowego. Udostępnienie odbywa się na pisemny wniosek zainteresowanego. Część informacji jest płatna np. informacje o wynikach badań monitoringowych to koszt 20-40% nakładów jakie Inspektorat poniósł na wykonanie danych badań.

Istotną pozycją jest wydawany corocznie „Raport o stanie środowiska” stanowiący podstawową publikację biblioteki monitoringu środowiska. Szczegółowy wykaz pozycji biblioteki WIOŚ dostępny jest w delegaturach i w Poznaniu.

3. Zespół Parków Krajobrazowych**Województwa Wielkopolskiego**

Al. Niepodległości 16/18

61-713 Poznań

tel. 061-854-13-98

fax 061-754-14-48

“ Zespół Parków Krajobrazowych

Województwa Wielkopolskiego

Sekcja Regionu Konińskiego

Ul. Wojska Polskiego 13

62-410 Zagórów

tel./fax 063-21-33-471

“ Zespół Parków Krajobrazowych

Województwa Wielkopolskiego

Sekcja Regionu Leszczyńskiego

Ul. Racocha 1

64-000 Kościan

tel./fax 065-511-93-27

“ Zespół Parków Krajobrazowych

Województwa Wielkopolskiego

Sekcja Regionu Poznańskiego

Ul. Rogozińska 38

62-095 Murowana Goślina

tel. 061-812-22-51 w. 328

Zasoby danych Zespołu Parków Krajobrazowych

“ Dokumentacje i waloryzacje przyrodnicze parków krajobrazowych

“ Publikacje i materiały edukacyjne dla szkół i pedagogów

“ Publikacje własne - Wielkopolski Informator Przyrodniczy, Biuletyn Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego

“ Przewodniki i mapy ścieżek dydaktycznych i tras rowerowych

“ Wydawnictwa multimedialne - przewodnik do oznaczania drzew i krzewów

“ Monografie przyrodnicze

“ GIS - system geograficznej informacji o terenie (Konin)

Informacje i wydawnictwa można uzyskać w siedzibie ZPK - biuro w Poznaniu.

4. Wojewódzki Inspektorat Sanitarny

61-707 Poznań

Ul. Libelta 36

tel. 061-85-44-800

Oddziały:

“ 62-800 Kalisz

Ul. Kościuszki 6

tel. 062-50-29-666

“ 62-510 Konin

Ul. Staszica 16

tel. 063-24-28-011

“ 64-100 Leszno

Ul. Niepodległości

tel. 065-526-15-15

“ 64-920 Piła

Ul. Okrzei 8

tel. 067-21-22-369

Zasoby danych Wojewódzkiej Inspekcji Sanitarnej

“ rejestr ujęć wód przeznaczonych do zaopatrzenia ludności

“ wyniki badań wód powierzchniowych (bakteriologia)

“ raporty o stanie czystości kąpielisk

“ stężenia zanieczyszczeń na stanowisku pracy

5. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego Departament Planowania Przestrzennego i Ekologii

61-823 Poznań

INFORMACJA O STANIE ŚRODOWISKA

Ul. Piekary 17

tel. 061-855-15-81 w. 295

• Rejestr opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska

• Informacje o składowaniu odpadów

• Rejestr decyzji dotyczących odpadów niebezpiecznych

• Program ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju województwa

• Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego - Koncepcja rozwoju w zakresie środowiska przyrodniczego

• System informacji o zagospodarowaniu przestrzennym

6. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Ul. Szewska 1

61-823 Poznań

tel. 061-865-69-43

Dorzecze Warty

• Warunki korzystania z wód dorzecza

• Bilanse wodno-gospodarcze dorzecza

• Ewidencje obiektów hydrotechnicznych

• Ewidencja obiektów ochrony wód i ujęć wód w dorzeczu

• Studia fizjograficzno-przestrzenne dorzecza

• Kataster gospodarki wodnej

• Operaty powodziowe

OŚRODKI EDUKACJI PRZYRODNICZEJ

1. REGIONALNE CENTRUM EDUKACJI EKOLOGICZNEJ - BIBLIOTEKA EKOLOGICZNA POZNAŃ

Ośrodek edukacyjny zrzeszony w Polskiej Zielonej Sieci i IGU = Międzynarodowe Stowarzyszenie Ochrony Środowiska w

Ul. Kościuszki 79

61-715 Poznań

tel. 061 852-41-39

tel. 061 852-13-25

fax. 061 852-82-76

e-mail rceebepz @frec.ugo.pl

2. Ośrodek Edukacji Przyrodniczej - Dwór Chalin

Ośrodek ZPK Województwa Wielkopolskiego

Chalin

64-410 Sieraków

tel. 061 295-22-72

3. Ośrodek Edukacji Przyrodniczej ptop „salamandra” Poznań

informacja:

PTOP Salamandra

Ul. Ratajczaka 19/60

61-814 Poznań

tel. 061 853-66-47

INTERNET

Wybrane adresy stron internetowych.

1. [http://free.ngo.pl/rceebepz/Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej - Biblioteka Ekologiczna](http://free.ngo.pl/rceebepz/Regionalne_Centrum_Edukacji_Ekologicznej_-_Biblioteka_Ekologiczna)

INTERNETOWA INFORMACJA I OBSŁUGA PRZYRODNICZA, WYDAWNICTWA: KSIĄŻKI, CZASOPISMA,

SMA, BROSZURY, MATERIAŁY POKONFERENCYJNE (PRZYRODA, BIOLOGIA, PRAWO OCHRONY PRZYRODY I ŚRODOWISKA).

2. <http://www.poznan.com.pl/ekologia>

Ekologiczny Poznań

Rozbudowany i często uaktualniany serwis z dziedziny ochrony środowiska: artykuły, aktualności, ustawy...

3. <http://www.salamandra.org.pl/>

Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody salamandra internetowy magazyn przyrodniczy

4. <http://www.wciwop.org.pl/>

Wielkopolskie Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych

Organizacje, finansowanie, aktualności, prawo.

5. <http://www.poznan.uw.gov.pl/>

Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu

W tym Wydział Ochrony Środowiska

6. <http://www.pios.gov.pl/gios/index.html>

Poznań - [poznan@ pios.gov.pl](mailto:poznan@pios.gov.pl)

Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska

e-mail Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu

7. <http://nfp-pl.eionet.eu.int/SoE/www1pol/index.html>

państwowa inspekcja ochrony środowiska

Raport o stanie środowiska w Polsce

Raport „Stan Środowiska w Polsce” składający się z około 170 stron tekstu wraz z mapami i wykresami został wydany w wersji książkowej w języku polskim i angielskim. Wersja zamieszczona w Internecie.

8. <http://www.fundusz.pl/info/default.htm>

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

9. <http://www.srodowisko.w.pl/prawo.htm>

Ochrona środowiska - akty prawne

Katalog aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska naturalnego w Polsce

10. <http://www.mos.gov.pl/>

Ministerstwo Środowiska WARSZAWA

Ministerstwo: akty prawne, materiały informacyjne, odnośniki.

11. <http://www.ine-isd.org.pl/ine-isd/eko/>

Instytut na Rzecz Ekorozwoju

poradniki dla organizacji pozarządowych.

Raporty i inne publikacje z dziedziny ekorozwoju.

12. <http://www.klon.org.pl/>

Baza Danych klon/jawor. Wykaz oraz wszelkie dane dotyczące organizacji pozarządowych działających na terenie Polski.

13. <http://gemini.most.org.pl/>

most - polska sieć komputerowa dla organizacji pozarządowych.

W sieci: Katalog Pozarządowych Inicjatyw Ekologicznych

14. http://free.ngo.pl/3_sektor/

Kanał informacyjny: 3 SEKTOR - inicjatywy obywatelskie w tym POE (pozarządowe organizacje ekologiczne)

15. <http://free.ngo.pl/tnz>

TOWARZYSTWO na rzecz ZIEMI

EDUKACJA EKOLOGICZNA

BAZA DANYCH O INWESTYCJACH SZKODLIWYCH DLA ŚRODOWISKA I ZDROWIA LUDZI

Obowiązującą od 1 stycznia 1998 r. znowelizowaną ustawą o ochronie środowiska przewiduje, że organy administracji publicznej, decydujące o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz o pozwoleniu na budowę, przed wydaniem decyzji dotyczącej **inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi lub inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska**, informują o przygotowywanych przedsięwzięciach jednostki pomocnicze samorządu terytorialnego **oraz organizacje społeczne właściwe ze względu na przedmiot i teren działania; jednostki te i organizacje w terminie nie dłuższym niż 30 dni mogą zgłosić wnioski i zastrzeżenia**. Na tej podstawie Towarzystwo na rzecz Ziemi zwróciło się do urzędów we wszystkich miastach na terenie kraju o nadsyłanie takich informacji w celu udostępnienia ich wszystkim zainteresowanym poprzez sieć Internet. W ten sposób powstała **baza inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi** (cała baza zawierająca - od 1. czerwca 1999 r. - ok. 300 inwestycji).

Jacek Schubert
Wielkopolski Urząd Wojewódzki
Wydział Ochrony Środowiska

EDUKACJA PRZYRODNICZA W PARKACH KRAJOBRAZOWYCH WIELKOPOLSKI

Edukacja przyrodnicza to skrót myślowy obejmujący przekazywanie i zdobywanie wiedzy o przyrodzie i jej ochronie, a także kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec otaczającej go przyrody.

Rosnąca liczba ludności oraz rozwój technologiczny wiążą się z coraz intensywniejszą eksploatacją zasobów przyrody przez człowieka. Prowadzi to do głębokich przekształceń środowiska przyrodniczego, a w konsekwencji może stać się coraz wyraźniejszą barierą jego rozwoju.

Celem edukacji przyrodniczej w naszym mniemaniu jest podniesienie w społeczeństwie świadomości istniejących zagrożeń oraz odpowiednie usytuowanie wymogu ochrony przyrody w hierarchii wartości, a w efekcie harmonizowanie działalności człowieka z przyrodą występującą w jego otoczeniu.

Wśród różnych „nośników” edukacji przyrodniczej wyróżnić trzeba przede wszystkim szkołę, media oraz środowisko bytowania. Służby parków krajobrazowych jako jeden z organów administracji w ochronie przyrody, włączają się do przedsięwzięć służących między innymi podniesieniu świadomości mieszkańców żyjących na ich obszarach. Edukacja w parkach realizowana jest na wielu płaszczyznach, samodzielnie, z innymi instytucjami, a nawet z innymi krajami. Jednym z przykładów może być wspólny

projekt ENVED. W latach 1995-1997 w ramach Programu Unii Europejskiej ECOS - OUVERTURE realizowany był program pt. „Edukacja ekologiczna kierowana do różnych grup społecznych i zawodowych”. Głównym jego beneficjentem było województwo poznańskie a koordynatorem Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego przy współpracy ze służbami parków krajobrazowych. W programie tym uczestniczyła jeszcze Północna Brabancja i Brandenburgia.

Jednym z głównych przedsięwzięć Programu była organizacja kursu dla nauczycieli przedmiotów przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem szkół wiejskich z całej Wielkopolski. Na kanwie najnowszej wiedzy merytorycznej, w trakcie zajęć seminaryjnych i terenowych uczestnicy nabyli umiejętności dydaktyczne związane z kształtowaniem u uczniów postaw przyjaznych środowisku. Prowadzącymi zajęcia byli naukowcy i praktycy polscy przeszkoleni w krajach Unii Europejskiej.

Zorganizowano jeden kurs 96 godzinny dla 110 nauczycieli szkół średnich oraz trzy kursy 48 godzinne dla ponad 300 nauczycieli szkół podstawowych. Efektem tego szkolenia było wydanie w nakładzie 1000 egzemplarzy materiałów dydaktycznych o objętości 250 stron. Materiały te zawierają propozycje około 70 scenariuszy lekcji, opisy ścieżek dydaktycznych, tłumaczenia tekstów z języka holenderskiego oraz inne zagadnienia. Bardzo pozytywne oceny przeprowadzonych zajęć wystawione przez uczestników oraz liczni chętni do wzięcia udziału w kolejnych, świadczą o pozytywnym przyjęciu tej formy edukacji przyrodniczej przez nauczycieli.

Wiadomo już, że wielu uczestników kursu z łatwością wprowadziło te nowe, aktywne metody nauczania do swoich szkół, zwiększając w rezultacie końcowym kontakt młodzieży z przyrodą jak i przybliżając problem jej ochrony.

W Zespole Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego edukacja przyrodnicza odbywa się i odbywać będzie głównie w oparciu o ośrodki edukacji przyrodniczej, wytyczone ścieżki dydaktyczne oraz publikacje popularyzatorskie. Elementy edukacyjne winny być wplecione w trasy i ścieżki turystyczne tak, aby edukacja przyrodnicza stała się integralną częścią pobytów krajoznawczych, turystycznych i wypoczynkowych.

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania. Z tego zapisu ustawowego wprost wynika, że edukacja przyrodnicza w parkach krajobrazowych ma zasadnicze znaczenie i w konsekwencji powinna ona być jedną z głównych dziedzin aktywności tych służb.

Obecnie, po kilkuletniej działalności Zespołu Parków przedstawiona idea nabiera realnych kształtów. W 1997 roku w kwietniu zakończono adaptację XIX wiecznego dworu na cele Ośrodka Edukacji Przyrodniczej we wsi Chalin na terenie Sierakowskiego Parku Krajobrazowego. Mieści się

EDUKACJA EKOLOGICZNA

tam ekspozycja przyrodnicza, sala dydaktyczna i kilkanaście miejsc noclegowych. Dwór położony jest w hektarowym parku, w którym znajdują się trzy pomniki przyrody i wiele cennych gatunków drzew i krzewów. Dla potrzeb dzieci i młodzieży w parku dworskim i jego okolicy opracowano materiały w postaci trzech ścieżek dydaktycznych, których opisy zostały już wydane w postaci broszur. Jedną z nich została sfilmowana i służy odwiedzającym w razie niepogody lub zimową porą. Ośrodek Edukacji Przyrodniczej pełni funkcję dydaktyczną w ciągu całego roku. Odbývają się w nim różnorodny pobyty dzieci i młodzieży z województwa wielkopolskiego i nie tylko. Obok dworu na miejscu starej oficyny zakończono budowę bazy na 40 miejsc noclegowych. Obiekt ten umożliwi zakwaterowanie jednej klasy wraz z opiekunami, umożliwiając odbycie tam kilkudniowych zajęć edukacyjnych w fascynującym przyrodniczo i kulturowo miejscu.

Od trzech lat wspólnie z Ośrodkiem TKKF w Sierakowie, a od 1999 roku dodatkowo z prywatnym pensjonatem „Błota” są organizowane 3 dniowe pobyty dzieci i młodzieży w Sierakowskim Parku Krajobrazowym na tzw. „Zielonych Szkołach”. Ośrodki gwarantują noclegi i wyżywienie oraz bardzo dobrą rekreację po zajęciach edukacyjnych prowadzonych w terenie przez pracowników ZPKWW.

Proponujemy kilka tematów zajęć do wyboru, np.: walory przyrodnicze i kulturowe Sierakowskiego Parku Krajobrazowego; obowiązujące formy ochrony przyrody; ekosystemy leśne SPK czy poznanie wybranych minerałów i skał. Od tego roku proponujemy dodatkowo program łączący zagadnienia ochrony przyrody z profilaktyką bądź terapią uzależnień dzieci i młodzieży.

Całość zajęć odbywa się w terenie spacerując, jadąc rowerem, autobusem, bryczką. Zawsze w ciągu jednego pobytu 4 godziny zajęć odbywają się w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej w Chalinie. Ośrodek Edukacji Przyrodniczej w Chalinie wyposażony jest w prosty sprzęt do wykonywania pomiarów zanieczyszczenia wody, mikroskopy, komputer, klucze do oznaczania roślin itp. - wszystko to ułatwia prowadzenie zajęć.

Parki krajobrazowe ze względu na swe walory powinny być miejscem terenowych lekcji przyrody nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale dla wszystkich je odwiedzających.

Uzupełnieniem realizowania aktywnej edukacji przyrodniczej w naszym województwie jest szereg konkursów przyrodniczych, krajoznawczych, fotograficznych, plastycznych. Najważniejszym z nich jest konkurs pt. „Poznajemy Parki Krajobrazowe Województwa Wielkopolskiego”. Odbývá się on w szkołach podstawowych z gmin leżących na obszarze parku krajobrazowego. Uczestniczy w nim średnio 2500 dzieci. Jest on 4 etapowy z finałem wojewódzkim. W finale biorą udział 5 osobowe reprezentacje z każdego parku. Jednym z elementów tego konkursu są prace plastyczne a finaliści konkursu muszą wykazać się znajomością podstawowych zagadnień z ochrony środowiska na poziomie szkoły podstawowej oraz wiedzą dotyczącą parków krajobrazowych województwa wielkopolskiego.

Bardzo ważną dziedziną aktywnej edukacji przyrodniczej prowadzonej przez służby parków krajobrazowych jest współorganizowanie Okręgowej Olimpiady Biologicznej. Głównym celem udziału we współorganizowaniu tej olimpiady przez ZPKWW było zainteresowanie młodzieży tworzeniem użytków ekologicznych. W ostatniej edycji Olimpiady zostało zgłoszonych 6 prac, które zawierały niezbędne materiały do utworzenia użytku ekologicznego, a jeden z nich doczekał się formalnego powołania.

Wielkie możliwości aktywnej edukacji przyrodniczej występują w trakcie trwania wielu organizowanych przez ZPKWW imprez masowych. Najważniejszą z nich jest, rajd pieszo - rowerowy pod nazwą „EKO - TOUR” (w bieżącym roku 6 edycja), co roku do innego parku krajobrazowego. Rajdy te organizowane są w kwietniu w związku z Międzynarodowym Dniem Ziemi. Liczba uczestników z roku na rok się zwiększa a w ostatnim roku uczestniczyło w nim ponad 1500 osób. W trakcie rajdu uczestnicy mogą podziwiać piękno wybranych fragmentów przyrody, zapoznać się z różnymi formami ochrony przyrody oraz wykazać się wiedzą odpowiadając na przygotowane pytania. Rajd cieszy się dużą popularnością wśród młodzieży i nauczycieli.

Oprócz wcześniej wymienionych form edukacji przyrodniczej ZPKWW przygotowuje dużo publikacji, spotkań, konferencji. Wszystko to ma służyć szeroko rozumianej edukacji dla jak najszerszej rzeczy społeczeństwa.

Z jednej strony bariera do dalszego doskonalenia i rozwoju takich form edukacji przyrodniczej to brak odpowiednich baz, niskie zarobki pracowników czy limitów etatów, które umożliwiają zatrudnienie odpowiedniej ilości i z odpowiednim specjalistycznym wykształceniem kadry, z drugiej zaś strony ciągle rosnące zagrożenia w ochronie przyrody zmuszają nas do szybkiego podejmowania działań prewencyjnych.

Jedną z ważnych metod zapobiegania jest właśnie edukacja przyrodnicza. Najlepiej przyswajalną formą edukacji jest edukacja aktywna. Dla jej realizacji w woj. wielkopolskim zakończono budowę Ośrodka Edukacji Przyrodniczej w Chalinie z 40 miejscami noclegowymi, ekspozycjami przyrodniczymi, ścieżkami dydaktycznymi i przygotowanymi scenariuszami zajęć terenowych które można będzie realizować w czasie kilkudniowych pobytów.

Edukację powinno się realizować poprzez:

- uzupełnienie i wzbogacenie nauki w szkole o bezpośredni kontakt z przyrodą;
- aktywne formy edukacji;
- współdziałanie kuratorium oświaty, nauczycieli, samorządów, organizacji pozarządowych, służb parkowych oraz instytucji dysponujących środkami na ochronę przyrody.

Liczne zgłoszenia szkół chętnych do korzystania z proponowanych przez parki form edukacji świadczą o duym zapotrzebowaniu na tego typu zajęcia. Działania prowadzone przez parki w dziedzinie edukacji przyrodniczej przyczynią się do podniesienia poziomu wiedzy przyrodniczej dzieci i młodzieży z wielkopolski.

Janusz Łakomiec
dyrektor Zespołu
Parków Krajobrazowych
Województwa Wielkopolskiego

SCREENING

Screening to proces przeglądu polskiego prawodawstwa pod kątem jego zgodności z prawem wspólnotowym (*acquis communautaire*).

Proces screeningu, dla każdego z obszarów, składa się z trzech etapów:

- spotkania uzgodnieniowego (podsumowanie prac przygotowawczych nad dostosowaniem dokumentów polskich do dokumentów unijnych),
- spotkania wielostronnego (wyjaśnienia Komisji Europejskiej dotyczące danego obszaru),
- spotkania dwustronnego (rozmowy wyjaśniające na temat każdego dokumentu UE, polskich dokumentów jemu odpowiadających i problemów zgłaszanych przez stronę polską dotyczących określonego aktu).

Każdy etap jest dokumentowany. Do archiwum Centrum Obsługi Negocjacji Akcesyjnych (CONA) dostarczane są następujące dokumenty: dossier - zebranie uzgodnieniowe, dossier - spotkanie wielostronne, dossier - rozmowy bilateralne i raport ze screeningu, który stanowi podsumowanie całego procesu, oddzielnie

dla każdego z dokumentów UE. Celem tworzonej dokumentacji jest możliwość odtworzenia historii procesu przeglądu prawa.

Proces opracowania dokumentacji rozpoczyna się w CONA po otrzymaniu z Brukseli listy screeningowej dotyczącej danego obszaru. Na podstawie tej informacji tworzone są dokumenty pierwotne (metryki) dla każdego aktu UE zamieszczonego na liście screeningowej (obszar, dziedzina, pozycja na liście screeningowej, tytuł aktu oraz dodatkowo imiona i nazwiska osób: odpowiedzialnego za dany obszar członka zespołu negocyjacyjnego i sekretarza technicznego). Dokumenty pierwotne są przekazywane do zainteresowanych resortów w celu ich uzupełnienia. Koordynatorem prac w zakresie przygotowania dokumentacji jest sekretarz techniczny (*note-taker*).

Po zakończeniu procesu screeningu dokumentacja, wraz z raportem ze screeningu, jest archiwizowana w CONA. Tworzona jest baza danych umożliwiająca wgląd do dokumentów screeningowych metodą wyszukiwania według różnych kryteriów. W CONA utrzymywana jest także baza danych zawierająca ostateczne wersje list screeningowych, która między innymi umożliwia wyszukanie aktów wspólnotowych powtarzających się w różnych obszarach. Wyniki wyszukiwania w bazach danych mogą być także

OBSZAR	TERMINY SPOTKAŃ	
	1998-1999	2000
1. Swobodny przepływ towarów	wielostronne: 10-12, 15-16.VI.1998 dwustronne: 1-9.IX.1998	wielostronne: 3.IV.2000 dwustronne: 5.IV.2000
2. Swoboda przepływu osób	wielostronne: 6-7.IV.1999 dwustronne: 8-9.IV.1999	
3. Swoboda przepływu usług	wielostronne: 1-2.II.1999 dwustronne: 11-12.II.1999	wielostronne: 20.VI.2000 dwustronne: 27.VI.2000
4. Swobodny przepływ kapitału	wielostronne: 4.XII.1998 dwustronne: 11.XII.1998	wielostronne: 20.VI.2000 dwustronne: 27.VI.2000
5. Prawo spółek	wielostronne: 2-3.VI.1998 dwustronne: 22-23.VI.1998	dwustronne: 14.II.2000
6. Polityka konkurencji	wielostronne: 9.X.1998 dwustronne: 16.X.1998	wielostronne: 4.IV.2000 dwustronne: 10.IV.2000
7. Rolnictwo: ogólne wprowadzenie, uprawy polowe (zboża, rośliny oleiste, rośliny białkowe, warzywa strączkowe), owoce i warzywa, przetwórstwo owoców i warzyw	wielostronne: 21-22.IX.1998 dwustronne: 7-8.X.1998	
7. Rolnictwo: prawo (weterynaryjne, ochrona roślin, paszowe, nasiennictwo i szkółkarstwo)	wielostronne: 14-15.X.1998 dwustronne: 22-23.X.1998	
7. Rolnictwo: sprawy strukturalne, leśnictwo (i zalesianie), rozwój wsi, fundusze orientacji i gwarancji, strukturalne (zasoby, wydatki)	wielostronne: 15-17.XII.1998 dwustronne: 22, 25-26.I.1999	
7. Rolnictwo: mleko, produkty mleczne, wołowina, baranina, mięso kozie, wieprzowina, jaja i drób, białka	wielostronne: 19-22.II.1999 dwustronne: 10-11.V.1999	
7. Rolnictwo: sprawy ogólne (refundacja, certyfikaty, opłaty, gwarancje, interwencje, kwestia pieniężna, pomoc narodowa, pomoc żywnościowa, swoboda dystrybucji, akcje specjalne, inne); statystyka rolnicza; RICA; produkty nie objęte aneksem II, umowy międzynarodowe; promocja żywności	wielostronne: 26-27.IV.1999 dwustronne: 10-11.V.1999	
7. Rolnictwo: ryż, produkty przetworzone, pasza, cukier, wino, spirytus, banany, kwiaty, tytoń, chmiel, nasiona, ziemniaki, siano, skrobia, len i konopie włókniste, jedwabniki, bawełna, olej z oliwek	wielostronne: 27-28, 30.V.1999 dwustronne: 4-7.VI.1999	

SCREENING

OBSZAR	TERMINY SPOTKAŃ	
	1998-1999	2000
7. Rolnictwo: przepisy fitosanitarne	wielostronne: 12.X.1999 dwustronne: 15, 18.X.1999, 5.XI.1999	
8. Rybolówstwo	wielostronne: 6.VII.1998 dwustronne: 9.VII.1998	dwustronne: 19.V.2000
9. Polityka transportowa: zadania horyzontalne (TEN), transport lotniczy, transport morski	wielostronne: 4-5.XI.1998 dwustronne: 10-11.XI.1998	wielostronne: 19.VI.2000 dwustronne: 22.VI.2000
9. Polityka transportowa: transport lądowy	wielostronne: 11-12.III.1999 dwustronne: 19-22.III.1999	wielostronne: 19.VI.2000 dwustronne: 22.VI.2000
10. Podatki	wielostronne: 26-29.III.1999 dwustronne: 6-7.IV.1999	
11. Unia gospodarcza i walutowa	wielostronne: 14.XII.1998 dwustronne: 22.XII.1998	dwustronne: 17.IV.2000
12. Statystyka	wielostronne: 15.VII.1998 dwustronne: 17.VII.1998	dwustronne: 19.V.2000
13. Polityka społeczna i zatrudnienie	wielostronne: 20-23.X.1998 dwustronne: 16-19.XI.1998	dwustronne: 17.IV.2000
14. Energia	wielostronne: 24-26.XI.1998 dwustronne: 26-27.XI.1998	wielostronne: 19.VI.2000 dwustronne: 22.VI.2000
15. Polityka przemysłowa	wielostronne: 18.V.1998 dwustronne: 20.V.1998	dwustronne: 14.II.2000
16. Małe i średnie przedsiębiorstwa	wielostronne: 19.V.1998 dwustronne: 26.V.1998	dwustronne: 14.II.2000
17. Nauka i badania	wielostronne: 27.IV.1998 dwustronne: 28.IV.1998	dwustronne: 2.II.2000
18. Kształcenie i edukacja	wielostronne: 7.V.1998 dwustronne: 15.V.1998	dwustronne: 7.II.2000
19. Telekomunikacja i technologie informacyjne	wielostronne: 28.IV.1998 dwustronne: 6.V.1998	wielostronne: 1.II.2000 dwustronne: 2.II.2000
20. Kultura i polityka audiowizualna	wielostronne: 8.V.1998 dwustronne: 20.V.1998	dwustronne: 7.II.2000
21. Polityka regionalna i koordynacja instrumentów polityki strukturalnej	wielostronne: 20-21.IV.1999 dwustronne: 6-7.V.1999, 15.IX.1999	
22. Środowisko: horyzontalne, ochrona przyrody, jakość wody	wielostronne: 6-8.I.1999 dwustronne: 13-14.I.1999	
22. Środowisko: kontrola zanieczyszczenia przemysłowego, zarządzanie ryzykiem; gospodarka odpadami; chemikalia; organizmy genetycznie zmodyfikowane;	wielostronne: 27-28.I.1999 dwustronne: 29.I - 1.II.1999	
22. Środowisko: bezpieczeństwo jądrowe, ochrona przed promieniowaniem	wielostronne: 16.II.1999 dwustronne: 24.II.1999	
23. Ochrona konsumentów i zdrowia	wielostronne: 24.VI.1998 dwustronne: 30.VI.1998	dwustronne: 17.II.2000
24. Wyniar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne	wielostronne: 25.II - 1.III.1999 dwustronne: 15-17.III.1999	
25. Unia celna	wielostronne: 23-24.IX.1998 dwustronne: 12-13.X.1998	wielostronne: 4.IV.2000 dwustronne: 10.IV.2000
26. Stosunki zewnętrzne	wielostronne: 3-4.IX.1998 dwustronne: 7-8.IX.1998	dwustronne: 14.III.2000
27. Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	wielostronne: 29.V.1998 dwustronne: 2.VI.1998	dwustronne: 17.II.2000
28. Kontrola finansowa	wielostronne: 10.V.1999 dwustronne: 18.V.1999	
29. Budżet i finanse	wielostronne: 29.VI.1999 dwustronne: 1.VII.1999	

Zespół Pełnomocnika Rządu do Spraw Negocjacji o Członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

SCREENING

udostępniane w postaci raportów (zestawień), opracowywanych na życzenie.

Poniższa tabela przedstawia kalendarium spotkań screeningowych.

Obszar „ROLNICTWO”: ważniejsze problemy negocjacyjne

Pomoc państwa

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej rolnictwo i wieś będą wspierane w trzech głównych formach:

- dotacji bezpośrednich realizowanych z budżetu Unii Europejskiej, wynikających z objęcia polskiego rolnictwa pełnymi mechanizmami Wspólnej Polityki Rolnej,
- dofinansowania przedsięwzięć typu strukturalnego, mających na celu zmiany strukturalne rolnictwa i wsi,
- dofinansowania przedsięwzięć ujętych w krajowym programie polityki rolnej.

Wsparcie rolnictwa i wsi następować będzie poprzez:

- płatności bezpośrednie i pośredni (dopłaty, granty, subsydia eksportowe, pożyczki, itp.),
- gwarancje i poręczenia,
- wsparcie cenowe wynikające z WPR,
- ulgi w opłatach (podatkowych, skarbowych, itp.).

Polska ubiega się o uzyskanie wsparcia finansowego z budżetu UE, w okresie 3 lat od dnia akcesji, z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z budową Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli (*Integrated Administration and Control System* - IACS), w wysokości 50% ogólnych kosztów jego utworzenia.

Zboża, rośliny oleiste i wysokobiałkowe, len oleisty

Polska ubiega się o przyjęcie okresu od roku 1989 do 1991 za podstawę do ustalenia obszaru bazowego uprawy zbóż, roślin oleistych i wysokobiałkowych oraz lnu oleistego. Polska występuje o przyjęcie tego samego okresu do ustanowienia krajowej powierzchni odniesienia dla rzepaku. Z kolei za podstawę do wyliczenia płoń referencyjnych zbóż wnioskuje się przyjęcie płoń z pięcioletniego okresu 1986/87-1990/91, powiększonych o 15%. Obszar bazowy uprawy zbóż, roślin oleistych i wysokobiałkowych oraz lnu oleistego, powierzchnia odniesienia dla rzepaku oraz płoń referencyjny zbóż stanowią podstawę systemu płatności bezpośrednich.

Polska wnosi o włączenie fasoli na suche ziarno na listę roślin wysokobiałkowych objętych płatnościami bezpośrednimi.

Polska występuje o wpisanie polskich odmian rzepaku podwójnie ulepszonych (ozimego i jarego), które w dniu akcesji wpisane będą do polskiego rejestru odmian oryginalnych, na listę odmian rzepaku objętych płatnościami bezpośrednimi.

Cukier

Polska ubiega się o przyznanie kwot produkcji (A i B) cukru białego w wysokości 1.866 tys. ton, w tym kwota A - 1650 tys. ton i kwota B - 216 tys. ton, oraz izoglukozy w wysokości 20 tys. ton, w tym kwota A - 15 tys. ton i kwota B - 5 tys. ton, zapewniających wykorzystanie możliwości produkcyjnych polskiego przemysłu cukrowniczego oraz korzystnych warunków uprawy buraka cukrowego w Polsce.

Skrobia ziemniaczana

Polska ubiega się o przyznanie kwoty produkcji skrobi ziemniaczanej w wysokości 260.000 tys. ton, pozwalającej wykorzystać warunki naturalne do produkcji ziemniaków w Polsce oraz istniejący potencjał produkcyjny polskiego przemysłu skrobiowego.

Susze paszowe

Polska występuje o ustalenie dla Polski kwoty produkcji suszy z zielonek w wysokości 160.000 ton. Wynika ona z warunków naturalnych uprawy w Polsce oraz z możliwości produkcyjnych polskich suszarni.

Len i konopie

W stanowisku negocjacyjnym Polska występuje o przyznanie kilkuletniego okresu dostosowawczego, w którym obowiązywałyby obniżone w stosunku do określonych w odpowiednich regulacjach Wspólnoty Europejskiej minimalne ilości włókna lnianego, na które można zawrzeć kontrakt na prywatne magazynowanie objęte dotacjami. Polska wnioskuję o wpisanie polskich odmian lnu włókniściego na wspólnotową listę, kwalifikującą te odmiany do przyznania pomocy w ramach wspólnej organizacji rynku lnu i konopi.

Owoce i warzywa

Polska ubiega się o rozszerzenie systemu pomocy finansowej dla przetwórstwa o mrożone truskawki, maliny, czarne porzeczki, czerwone porzeczki i wiśnie oraz o sok (w tym koncentrat) jabłkowy. Polska proponuje, aby system pomocy finansowej dla tych przetworów był adaptacją obecnej pomocy finansowej Wspólnoty Europejskiej.

Polska występuje również o objęcie produkcji owoców jagodowych i wiśni oraz niektórych warzyw (brukselki, fasolki szparagowej) dla przetwórstwa specjalną pomocą finansową Wspólnoty Europejskiej.

Polska wnosi o ustalenie minimalnych wymagań dla uznania organizacji producentów na odpowiednio niskim poziomie (pięciu członków i wartość produkcji towarowej równa 100 tys. euro), zapewniającym istnienie w dniu akcesji możliwie dużej liczby grup producentów.

Z uwagi na występującą w Polsce tradycję konsumpcji ogórków małosolnych, Polska ubiega się o dopuszczenie do obrotu ogórków gruntowych o masie poniżej 180 gramów.

Produkty alkoholowe

Polska ubiega się o objęcie subwencjami eksportowymi polskich wódek zbożowych eksportowanych do krajów trzecich. Subwencje dotyczą zbóż użytych do wyprodukowania polskich wódek. Polska stoi na stanowisku, że niezbędne jest wypracowanie rozwiązania, pozwalającego na utrzymanie po akcesji do UE obecnej struktury w zakresie surowców stosowanych do produkcji spirytusu surowego.

Polska występuje o zapewnienie polskim producentom możliwości umieszczania na etykiecie win owocowych napisu „Polish wine” / „Polskie wino owocowe”, o odpowiednie rozszerzenie wykazu wyrobów spirytusowych podlegających ochronie pod względem pochodzenia geograficznego oraz objęcie ochroną nazw wybranych wyrobów alkoholowych.

Banany

Strona polska wstrzymuje się z przyjęciem obecnych rozwiązań stosowanych w UE, do czasu zapowiedzianej zmiany całości systemu. Strona polska uzależnia przyjęcie nowych rozwiązań od oceny ich skutków, szczególnie w odniesieniu do cen dla konsumentów.

Tytoń

Strona polska ubiega się o przyznanie limitu produkcji surowca tytoniowego w wysokości 70 tys. ton, zapewniającego utrzymanie uprawy w gospodarstwach rolnych oraz wykorzystanie potencjału produkcyjnego przemysłu tytoniowego.

Polska wnosi o określenie minimalnej wielkości produkcji surowca tytoniowego, niezbędnej do uznania grupy producentów na odpowiednio niskim poziomie, ułatwiającym tworzenie się

SCREENING

grup. Polska występuje również o uzupełnienie o polskie odmiany wspólnotowej listy odmian tytoniu objętych wspólną organizacją rynku.

Chmiel

Strona polska występuje o przyznanie okresu 4 miesięcy od dnia akcesji na przekazanie Komisji listy jednostek upoważnionych do prowadzenia certyfikacji oraz listy rejonów produkcji chmielu. Ponadto wnioskuję o wpisanie polskich odmian chmielu na listę odmian chmielu uprawianych we Wspólnocie Europejskiej.

Nasiona i materiał rozmnożeniowy

Polska ubiega się o zwolnienie z konieczności stosowania niektórych wspólnotowych postanowień dotyczących obrotu materiałem nasennym, w tym zbożowym, roślin oleistych i włóknistych.

Mleko i produkty mleczarskie

Polska ubiega się o przyznanie kwot produkcji mleka na poszczególne lata po akcesji, począwszy od 11.217.000 ton w 2003 roku (z czego 10.506.000 ton to kwota do sprzedaży hurtowej). Limit ten nie obejmuje produkcji mleka przez gospodarstwa na własne potrzeby (jako mleko konsumpcyjne oraz przeznaczone do skarmiania zwierząt).

W UE limit dotyczy mleka w klasie extra. Obecnie w Polsce skupowane jest przez mleczarnie około 6 mln ton mleka, z czego 30% w klasie extra.

Polska zasygnalizowała podjęcie podczas negocjacji rozmów na temat możliwości wprowadzenia w okresie kilku lat po akcesji zmodyfikowanego systemu administrowania kwota produkcji mleka.

Polska wnioskuję o objęcie dotacjami do prywatnego przetworstwa serów typu Ementalski i Parmezan oraz o dopuszczenie przez kilka lat po akcesji do produkcji na rynek krajowy i eksport do krajów trzecich mleka spożywczego o zawartości tłuszczu innej niż określona w odpowiednich przepisach Wspólnoty Europejskiej.

Wołowina i cielęcina

Polska ubiega się o przyznanie krajowego pułapu premii za ubój bydła w wysokości:

- buhaje, wolce, krowy i jałówki - 2021 tys. sztuk,
- cielęta - 1017 tys. sztuk.

Polska występuje o przyznanie pułapu indywidualnych premii dla krów mamek w wysokości 1,5 mln sztuk, pozwalających na wykorzystanie naturalnych warunków produkcji wołowiny. Polska oczekuje, że krajowy pułap indywidualnych praw do premii dla krów mamek zostanie przyjęty na tych samych zasadach, jakie zostały zastosowane wobec takich państw, jak Austria, Szwecja i Finlandia. Polska wnosi o przyznanie pułapu regionalnego dla specjalnej premii wołowej w wysokości 2,2 mln sztuk, opartego na takich samych zasadach, jakie zostały zastosowane wobec grupy państw przyjętych do Unii Europejskiej, takich jak Austria, Szwecja, Finlandia.

Polska występuje o objęcie interwencyjnym zakupem wołowiny w klasach R2, R3, O2, O3.

Polska ubiega się o przyjęcie systemu dopłat do krów mamek, podobnie jak to było w przypadku ostatniego rozszerzenia UE. Przy czym, ze względu na strukturę rasową krajowego pogłowia, Polska zwraca się o uznanie za krowę mamkę również krowy należącej do rasy ogólnoużytkowej, pod warunkiem, że została pokryta buhajem rasy mięsnej.

Baranina

Polska występuje o uznanie narodowego systemu dotowania owiec maciorek stosowanego w Polsce, opartego na realizacji „Programu doskonalenia pogłowia owiec w Polsce do roku 2010”,

z modyfikacją polegającą na zastąpieniu finansowania z budżetu Polski finansowaniem z budżetu UE. Polska wnioskuję o przyznanie limitu praw do premii dla owiec maciorek w wysokości 600 tys. sztuk. Zarazem Polska ubiega się o objęcie rejonu Karpat w obrębie dawnego województwa nowosądeckiego przepisami odpowiedniego rozporządzenia, określającego ogólne zasady przyznawania dotacji dla producentów mięsa baraniego i mięsa koziego.

Leśnictwo

Polska występuje o możliwość wprowadzenia w okresie kilku lat po przystąpieniu do Unii Europejskiej odpowiednich przepisów dotyczących leśnego materiału rozmnożeniowego (długość okresu będzie uzależniona od gatunku roślin).

Sprawy weterynaryjne

Polska ubiega się o:

- Zachowanie możliwości skupu na rynku krajowym mleka surowego o maksymalnej zawartości drobnoustrojów 400 tys. w 1 ml, a komórek somatycznych 500 tys. oraz o możliwość wprowadzania na rynek krajowy produktów wykonanych z takiego mleka w okresie dwóch - trzech lat od daty akcesji.

- Czasowe dopuszczenie do skupu, przetwarzania i wprowadzania na rynek krajowy oraz na eksport poza UE mleka, a także przetworów mlecznych, przy produkcji których nie będą spełnione wszystkie wspólnotowe wymagania weterynaryjne.

- Bezterminowe odstępstwo od obowiązujących przepisów wspólnotowych w zakresie wytwarzania i wprowadzania na rynek krajowy niektórych produktów, takich jak bryndza, oscypek, jako wyrobów regionalnych produkowanych tradycyjnymi metodami.

W okresie kilku lat od daty członkostwa Polska ubiega się o dopuszczenie do produkcji i obrotu na rynku krajowym lub na eksport do krajów trzecich mięsa i wyrobów mięsnych produkowanych w zakładach branży mięsnej, które nie spełniają wszystkich warunków weterynaryjnych, a wielkość ich produkcji przekracza poziom wyznaczony dla zakładów o małej mocy produkcyjnej.

Sprawy fitosanitarne

Polska ubiega się o rozszerzenie wykazu substancji biologicznie czynnych, stanowiących szczególne zagrożenie dla zdrowia, zwierząt i środowiska, których stosowanie w Polsce jest zabronione, o następujące substancje: dikofol, lindan, zineb oraz o odpowiednie uzupełnienie wykazu organizmów podlegających obowiązkowi zwalczania. Polska wnosi również o uznanie jej obszaru za strefę chronioną w stosunku do określonych organizmów szkodliwych.

Polska występuje o utrzymanie dotychczasowego zakresu przedmiotowego kontroli fitosanitarnej w odniesieniu do towarów importowanych z państw trzecich (spoza Unii Europejskiej) oraz o rozszerzenie zakresu kontroli na wszystkich granicach Polski z krajami nie będącymi członkami Unii Europejskiej w stosunku do towarów wysyłanych z państw trzecich do Polski.

W stanowisku negocjacyjnym stwierdza się, że Polska powinna uzyskać w momencie członkostwa okres, podczas którego na jej terytorium możliwa będzie wyłączne uprawa odmian ziemniaka odpornych na raka ziemniaka.

Polska występuje o objęcie polskich odmian wspólnotowym wyłącznym prawem hodowcy do odmiany. Wniosek ten dotyczy tych odmian, którym przyznano krajową ochronę nie wcześniej niż cztery lata, a w przypadku drzew i winorośli - nie wcześniej niż sześć lat przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Zespół Pełnomocnika Rządu
do Spraw Negocjacji o Członkostwo
Rzeczypospolitej Polskiej
w Unii Europejskiej

OCZAMI NIEMIECKIEGO DORADCY

Mgr inż. Jan Plagge
Arbeitsgemeinschaft für biologisch-dynamischen Landbau
Versuchs- und Beratungsring Berlin-Brandenburg e.V.

Rolnicy ekologiczni w Niemczech tworzą niejednorodną grupę. Nic więc dziwnego, że ich poglądy na rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce i innych krajach Europy Środkowo-wschodniej są zróżnicowane. Warto poznać ich opinie.

Niemiecki rolnik ekologiczny

Chcąc przedstawić poglądy niemieckich rolników ekologicznych na temat wschodnich sąsiadów, należy w pierwszej kolejności zrozumieć sposób myślenia rolników ekologicznych i poznać sytuację niemieckiego rolnictwa ekologicznego. W grupie tej znajdziemy pionierów rolnictwa biodynamicznego i organiczno-biologicznego, którzy te metody praktykują niekiedy już ponad 40 lat. Początkowo wyśmiewano ich i pogardzano nimi, zaś później, w latach 80. i 90., uznano za wzorcowych pionierów. Obecnie część z nich stanowi grupę starszych rolników sfrustrowanych polityką Unii Europejskiej.

Druga grupa rolników ekologicznych pojawiła się w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych. Tworzyli ją ludzie rozczarowani dotychczasowym stylem życia i pracy. Byli to psychologowie, nauczyciele, a także przedstawiciele innych zawodów, którzy ujrzeni w rolnictwie ekologicznym szansę na samorealizację. Kolejna grupa to rolnicy, którzy na początku lat 90. licznie przedstawiali konwencjonalne gospodarstwa na metody ekologiczne ze względu na dotacje przyznawane na mocy unijnego rozporządzenia 2078/92.

Należy dodać, że niemieccy rolnicy ekologiczni dążą do tworzenia wielu organizacji producenckich. Czy możliwe jest, żeby ta barwna mieszanina miała jeden pogląd na temat rolnictwa ekologicznego w Europie Wschodniej? Spróbuję, wyróżniając poszczególne grupy interesów, przedstawić różne poglądy dotyczące rozwoju rolnictwa w Polsce.

Obrońca natury

Obrońcy środowiska rozwój rolnictwa ekologicznego w Europie Wschodniej traktują prosto. Każdy dodatkowy hektar uprawiany metodami ekologicznymi to kolejny krok na drodze do zdrowszego środowiska.

Handlowiec

Z punktu widzenia zbytu rozwój rolnictwa ekologicznego w Europie Wschodniej jest trudnym zagadnieniem, gdyż na rynku dóbr trwałych, obciążonych niewielkim ryzykiem handlowym, łatwych w transporcie (przede wszystkim zboża) i łatwo wymiernych robi się tłok i toczy się coraz bardziej zacięta walka. Problemy ze zbytem spowodowane są przede wszystkim znacznym wzrostem liczby przedstawianych gospodarstw w samych Niemczech po 1992 r. Pojawiają się więc obawy, w mniejszym stopniu dotyczące Polski, raczej Węgier i Słowacji. Tani import zbóż powoduje, że ich ceny zaczynają spadać poniżej kosztów produkcji. Zdarza się to już teraz. Z drugiej zaś strony przetwórcy z Niemiec poszukują taniego zboża wysokiej jakości z państw środkowoeuropejskich dla obniżenia kosztów własnych i uzyskania wartościowych mieszanek. Import zboża z państw Europy Środkowo-wschodniej (Węgry) nie tyle jednak jest przyczyną naszych kłopotów ze zbytem, ile zaostrza istniejące już, wewnętrzne problemy rynku niemieckiego. Niekorzystnie na handel produktami rolnictwa ekologicznego wpływa przynależność rolników do wielu organizacji producenckich i liczne, nieskoordynowane indywidualne działania. Dążenie do opracowania w ramach porozumienia organizacji rolnictwa ekologicznego AGÖL (Zespół Rolniczy Rolnictwa Ekologicznego) wspólnego logo dla produktów ekologicznych oraz rozwój współpracy pomiędzy członkami poszczególnych stowarzyszeń producenckich zapowiadają poprawę sytuacji.

Jeśli chodzi o Polskę, należy wspomnieć dział produkcji owoców jagodowych. Polska jest bowiem krajem, z którego importujemy większe ilości tych owoców. Niski poziom cen w Polsce i wysoki poziom wynagrodzeń w Niemczech powodują, że produkcja owoców jagodowych do przetwórstwa jest u nas prawie nieopłacalna. Z tego względu wiele gospodarstw ekologicznych w Niemczech koncentruje się na ich uprawie na rynek owoców świeżych i do sprzedaży bezpośredniej. Większość rolników zdaje sobie sprawę, że ceny zbóż będą spadały i dlatego poszukuje możliwości upraw innych roślin oraz próbuje różnych rodzajów przetwórstwa.

Odbiorca unijnych dotacji

Rozszerzanie się Unii Europejskiej na Wschód spowoduje załamanie dotacji. Znikną dopłaty wyrównawcze do cen artykułów rolnych (np. do zbóż średnio 400-600 DM/ha), zmniejszy się również dofinansowanie produkcji metodami ekologicznymi (200-500 DM/ha, w zależności od landu). Nastąpią geograficzne przesunięcia funduszy przeznaczonych na dofinansowanie regionów słabo rozwiniętych gospodarczo. Wiele z nich utraci prawo do środków z tego tytułu. Fundusze strukturalne, z których korzysta także rolnictwo, zostaną skierowane na Wschód. Wszystko to dołączy się do obniżających się cen i do coraz bardziej ciasnego rynku. Nic więc dziwnego, że sytuacja ta budzi u niektórych rolników uzasadniony lęk o przetrwanie.

AGENDA 2000 (która będzie regulować dotacje w okresie przejściowym aż do rozszerzenia Unii Europejskiej o kraje Europy Wschodniej), przewiduje prawdziwie coraz silniejsze wspieranie rolników ekologicznych za ich wysiłek, np. działania na rzecz ochrony środowiska w postaci uprawiania rolnictwa ekologicznego. Przypuszcza się, że mimo zmniejszenia unijnego budżetu przeznaczonego na rolnictwo i zwiększenia liczby państw członkowskich Unii, rolnictwo ekologiczne, politycznie cenne, przyjazne dla środowiska będzie nadal wspierane.

Polityk

Oczywiście również rolnicy ekologiczni są świadomi politycznej szansy przystąpienia Polski do Unii. Prawie żaden z nich nie poddaje w wątpliwość integracji Polski, jako przyjaciela i sąsiada, ze strukturami Unii.

Perspektywy

Rolnictwo ekologiczne w Niemczech, na skutek zmieniających się warunków będzie w najbliższych latach coraz bardziej podzielone i zróżnicowane. Sukces odniosą nie tylko rolnicy prowadzący sprzedaż bezpośrednią, którzy będą potrafili w profesjonalny sposób zaoferować klientom produkty niewymienne, usługi i wizerunek swojego gospodarstwa, lecz także rolnicy prowadzący dobre gospodarstwa specjalistyczne, którzy będą mogli przedstawić odbiorcom produkty wysokiej jakości i zaoferować partnerską współpracę. W trudnym położeniu znajdują się liczne tradycyjne gospodarstwa wielokierunkowe. Stowarzyszenia producenckie, miejmy nadzieję, dojdą do porozumienia w sprawie wspólnego znaku towarowego i w coraz większym stopniu będą ze sobą kooperować. Regionalna współpraca w zakresie przetwórstwa i zbytu może stać się strategią przetrwania. Myśląc perspektywicznie, nie sposób zamknąć tego typu współdziałania w granicach jednego kraju. Z tego względu należy sądzić, że rolnicy niemieccy i polscy poznają się powoli poprzez wymianę informacji i dóbr kultury i nie będą traktować się tylko jako konkurenci, lecz także jako partnerzy w rozwijaniu rolnictwa, potrafiącego sprostać wyzwaniom przyszłości.

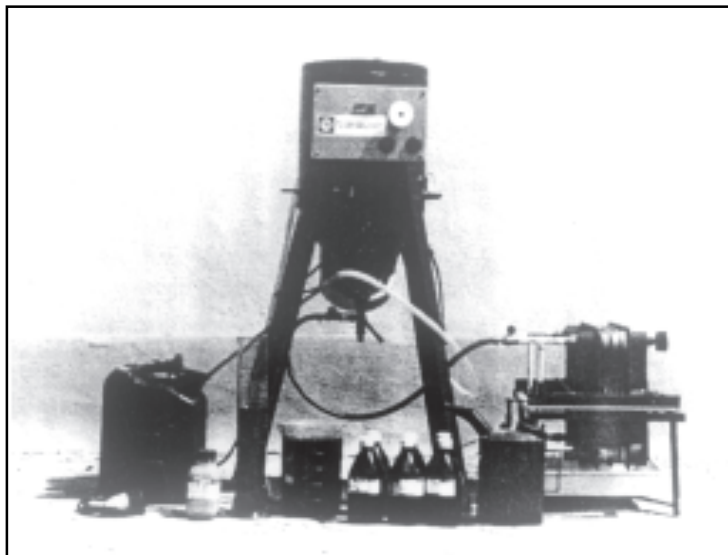
Tłumaczenie z języka niemieckiego:
Waldemar Fortuna

PALIWO Z RZEPAKU

Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych (PIMR) w Poznaniu wykonał i przebadł miniwytwórnię do produkcji paliwa ciągnikowego z oleju rzepakowego. Jest ona przeznaczona do wytwarzania paliwa rzepakowego EMKOR (Estrów Metylowych Kwasów Oleju Rzepakowego) w zakładach o charakterze usługowo-przetwórczym, tzw. agrorafineriach. Miniwytwórnia, powstała z myślą o wiejskich indywidualnych producentach tego paliwa.

Technologia

Zaleca się, by miniwytwórnie były lokalizowane w pobliżu istniejących tłoczni oleju rzepakowego (wiejskich, gminnych itp.), które wytwarzają podstawowy surowiec

Rzepakowy „szyb naftowy” zamiast stacji benzynowej

do produkcji paliwa, tj. surowy olej rzepakowy. Proces otrzymywania paliwa jest oparty na bezpiecznej, niskotemperaturowej i niskociśnieniowej technologii. Paliwo, produkty uboczne oraz technologia omawianej metody nie zagrażają środowisku. W trakcie wyciskania oleju z nasion i estryfikacji metanolowej wskazane jest, aby produkty uboczne, takie jak makuchy i gliceryna były wykorzystane bezpośrednio na terenie gospodarstwa rolnego. Makuchy mogą stanowić treściwy dodatek do pasz, natomiast glicerynę można wykorzystać po rozwodnieniu do wzbogacenia nawozów naturalnych (obornika, gnojowicy). Paliwo przypadkowo rozlane na glebę ulega biodegradacji w ciągu 21 dni.

W opracowanym przez PIMR urządzeniu proces estryfikacji paliwa rzepakowego trwa ok. 40 minut, nato-

miast proces sedymentacji grawitacyjnej jest długotrwały - wynosi ok. 18 godzin. Praktycznie jedną porcję paliwa o pojemności nominalnej wielkości zbiornika wytwórni, uzyskuje się w ciągu jednej doby. Dla celów przeróbki oleju rzepakowego na paliwo ciągnikowe w warunkach wiejskich, optymalne pod względem ekonomicznym będą rafinerie o pojemnościach w przedziale od 160 do 250 dm³. Koszt urządzenia o pojemności 160 dm³, produkowanego w małych seriach, według naszych obliczeń, nie powinien przekraczać 10 tys. zł. Wytwórnia wraz z tłocznia może być zainstalowana w zaadaptowanym dowolnym pomieszczeniu o powierzchni co najmniej min. 25 m² i wys. 3,5 m, posiadającym sprawną wentylację i dostęp do energii elektrycznej o napięciu 380 V, z możliwością poboru mocy do 4 kW. Oprócz tego producent musi posiadać zezwolenie sanepidu na zakup i przechowywanie metanolu, który jest jednym z podstawowych surowców niezbędnych przy reestryfikacji oleju rzepakowego.

Zalety paliwa rzepakowego

Wysokoprężne silniki ciągnikowe (Diesla) zasilane paliwem rzepakowym nie wymagają jakichkolwiek przeróbek konstrukcyjnych. Paliwo rzepakowe stanowi doskonały zamiennik oleju napędowego. Badania przeprowadzone w PIMR dla silników ciągników rolniczych potwierdzają, że moc i moment obrotowy silnika praktycznie nie ulegają zmianie. Korzystne własności paliwa rzepakowego w porównaniu z olejem napędowym to przede wszystkim obniżenie emisji siarki i dwutlenku węgla oraz spadek zadymienia spalin. Paliwo to bardzo

dobrze rozpuszcza się w paliwie pochodzenia mineralnego (oleju napędowym) i może być z nim mieszane w dowolnych proporcjach.

Analiza ekonomiczna

Konkurencyjność cenową paliwa rzepakowego można osiągnąć tylko w warunkach wiejskich, gdzie produkty uboczne będą wykorzystane na terenie gospodarstwa rolnego (pasza), zostaną zminimalizowane koszty transportu surowców, a produkcja nie zostanie obłożona specjalnym podatkiem akcyzowym. Wstępna szacunkowa analiza ekonomiczna przetwarzania oleju rzepakowego na biopaliwo w miniwytwórni „wiejskiej” wg technologii proponowanej przez PIMR wygląda następująco. Zakłada się, że do wyprodukowania 1 dm³ paliwa rzepakowe

PALIWO Z RZEPAKU

go potrzeba: 1,16 dm³ oleju rzepakowego (3,55 kg ziarna rzepakowego); 0,155 dm³ metanolu; 0,018 kg katalizatora (KOH) i 0,13 kWh energii elektrycznej oraz, że w wyniku procesu technologicznego w przeliczeniu na 1 dm³ paliwa powstanie 2,76 kg wytlóków na cele paszowe. Przyjmując ceny rynkowe surowców (z 5 października 1998 r.): 900 zł/t ziarno rzepakowe, 540 zł/t wytlóki na cele paszowe, 1,2 zł/dm³ metanol i 3,3 zł/kg wodorotlenek potasu, koszt produkcji 1 dm³ paliwa rzepakowego przeznaczonego do silników ciągników rolniczych z zapłonem samoczynnym (diesla) wyniesie 3,48 zł - 1,49 zł = 1,99 zł/dm³. Kalkulacja ta nie uwzględnia kosztów aparatury, robocizny, amortyzacji, podatków itp., pod uwagę brano jedynie koszty materiałowe.

Realna ocena szans wprowadzenia nowego paliwa musi uwzględniać aspekty gospodarcze tego przedsięwzięcia. Biopaliwo może być alternatywą dla paliw mineralnych tylko wtedy, gdy koszt jego pozyskania będzie niższy od cen paliw tradycyjnych.

Na wysoki koszt wytwarzania rzutuje głównie wysoka cena surowca (nasion rzepaku) stanowiąca ok. 60% kosztów. Z kolei ceny rzepaku są ściśle związane z cenami uzyskiwanymi za zboża, przy stosunku cen rzepaku do cen zbóż poniżej 1,6-1,7 uprawa rzepaku staje się nieopłacalna.

Analiza społeczno-ekologiczna

Dla zrównania szans ekonomicznych kraje UE stosują rozmaite systemy dofinansowania wytwarzania biopaliwa. Pomimo wysokich kosztów wytwarzania biopaliw z olejów roślinnych sprawę tę doceniono w wielu krajach, co ilustruje poziom produkcji biopaliwa z rzepaku w kilku krajach UE. W latach 1994-1995 istniały następujące możliwości produkcyjne biopaliwa z rzepaku (na istniejących instalacjach) w tys. t: Francja 280, Włochy 550, Niemcy 250, Dania 30, Węgry 18, Czechy 35, Słowacja 5 t. We Francji na biopaliwo przerabia się rocznie ok. 30% zbiorów rzepaku, a w 23 miastach istnieje zakaz stosowania w komunikacji miejskiej paliw ropopochodnych. Zarówno we Francji, jak i w innych krajach UE przetwarzanie rzepaku na paliwa jest traktowane jako niezbędny element polityki rolnej zapewniającej możliwości godziwego utrzymania dla ludności wsi, przy użyciu pośrednich form dotowania.

Charakterystyka techniczna miniwytwórni porcjowej o poj. 63 dm³

Zbiornik reaktor

pojemność zbiornika [dm³] 63
moc silnika elektrycznego
- napędu mieszadła i pompy [kW] 0,55

moc grzałki elektrycznej [kW] 2,0
wydajność pompy [dm³/min.] 6,3
długość [mm] 980
szerokość [mm] 750
wysokość [mm] 1350
masa [kg] 62
obsługa [osób] 1

Filtr

materiał przegród filtracyjnych [-] karton filtracyjny
wymiar przegród filtracyjnych [mm] 400 x 400
długość [mm] 850
szerokość [mm] 500
wysokość [mm] 550
masa [kg] 86

Przykłady te wskazują na możliwość uzyskiwania dodatnich efektów, nie tylko społeczno-ekologicznych, lecz także i gospodarczo-ekonomicznych przy odpowiedniej polityce finansowej władz państwowych. W Niemczech cena 1 litra oleju napędowego wynosiła ok. 1,1 DM, a cena biopaliwa z rzepaku sprzedawanego w wielu stacjach kształtowała się na poziomie 1,2 DM, co wskazuje na zupełnie inny układ relacji cenowych niż w Polsce. Cena paliwa rzepakowego opiera się w takim przypadku na tzw. „ciągnionym” rachunku ekonomicznym uwzględniającym ochronę środowiska oraz rozwiązującym częściowo problemy społeczne. W przeciwieństwie do krajów UE, produkcja rolna w Polsce nie jest dotowana przez państwo, stąd też produkcja i przetwórstwo rzepaku musi uwzględniać przede wszystkim uwarunkowania ekonomiczne. Polska, będąca krajem nie posiadającym większych własnych źródeł ropy naftowej, z silnie zagrożonym środowiskiem, w praktyce musi zmierzyć się w najbliższych latach na większą skalę z problemem produkcji biopaliw. A zatem opłacalność produkcji paliwa rzepakowego jest zagadnieniem złożonym, wymagającym uwzględnienia wielu aspektów nie branych pod uwagę w przedstawionej kalkulacji.

Szczegółowe informacje:

mgr inż. Paweł Frąckowiak
Przemysłowy Instytut
Maszyn Rolniczych
ul. Starołęcka 31
60-963 Poznań 11

tel. (0-61) 876-55-17 w. 224

fax (0-61) 879-32-62

e-mail: pawfrack@pimr.poznań.pl

ATOMY WRÓCĄ

Projekt budowy elektrowni jądrowej w Polsce został odsunięty do 2020 r. Eksperci jednak uważają, że do koncepcji rozwoju energetyki jądrowej rząd powróci wcześniej. Obciążenie atmosfery zanieczyszczeniami będącymi skutkiem spalania węgla będzie wzrastać. Polska może nie wywiązać się z międzynarodowych konwencji. Tym sprawom poświęcone jest dwudniowe seminarium „Polska nauka i technika dla energetyki jądrowej jutra”, które dziś rozpoczyna się w Mądralinie koło Warszawy.

- Z chwilą gdy kraj nasz znajdzie się w zjednoczonej Europie, będziemy musieli współpracować gospodarczo i naukowo z krajami posiadającymi elektrownie atomowe - uważa prof. Stefan Chwaszczewski, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Nukleonowego. Naukowe i rozwojowe programy UE w dużej części dotyczą zagadnień energetyki jądrowej, w tym również prac badawczych związanych z możliwością zastosowania syntezy termojądrowej. Nauka, biura projektowe i przemysł nie mogą stracić kontaktu z tym kierunkiem rozwoju technologicznego świata i Europy. Nie możemy też pozwolić, aby odeszła kadra inżynierów i fizyków jądrowych.

Wschód buduje

- Świat nie odstępuje od rozwoju energetyki jądrowej, jak się powszechnie uważa - powiedział prof. Jerzy Niewodniczański, prezes Państwowej Agencji Atomistyki.

W krajach, gdzie wzrasta zapotrzebowanie na energię elektryczną, jak Japonia, Korea Południowa, Chiny i Tajwan, bardzo rozwija się energetyka jądrowa. W Chinach przed kilkoma dniami rząd zaakceptował budowę elektrowni atomowych. Do 2020 r. zbudowane zostaną nowe o łącznej mocy 50 tys. MWe, w tym jedna o mocy 40 tys. MWe.

W Japonii przewiduje się do 2010 r. budowę kolejnych obiektów o mocy 22 tys. MWe. W Korei Płd. program gospodarki elektroenergetycznej, zweryfikowany i dostosowany do zmienionej sytuacji ekonomicznej kraju w wyniku obecnego kryzysu finansowego w Azji, zakłada budowę do 2015 r. nowych elektrowni o mocy 15 tys. MWe.

Na Tajwanie łączna moc zainstalowana w EJ ma wzrosnąć do 2 tys. MWe w 2020 r.

Europa reanimuje

W Europie zamówienia na nowe elektrownie spadły praktycznie do zera. Jednocześnie jednak w wielu krajach podjęto decyzję o przedłużeniu okresu pracy obecnie eksploatowanych „jadrówek”.

Do 40 lat przedłużono licencję eksploatacyjną elektrowni Oldbury w Anglii, dwu bloków w EJ Olkiluoto w Finlandii oraz elektrowni Muehleberg w Szwajcarii. W

Szwecji jeszcze przed 1990 r. zapadła decyzja, że do 2010 r. powinna być zlikwidowana ostatnia elektrownia jądrowa, ale nikt w to nie wierzy. Szwecja nie jest bowiem przygotowana na pokrycie swoich potrzeb energetycznych z innych źródeł.

Rosja, której brakuje funduszy inwestycyjnych na budowę nowych EJ, zamierza przeznaczyć więcej środków na modernizację obecnie pracujących obiektów, aby przedłużyć im życie.

Rozpoczęła pracę elektrownia w Mochovcach na Słowacji. Głośnie spory z Austrią w związku z jej zarzutami o niedostatecznej wytrzymałości zbiorników ciśnieniowych zakończyły się ostatecznym zaakceptowaniem przez oba kraje rozwiązań projektowych tych bloków.

Elektrownia jądrowa Paks (100 km od Budapesztu) dostarcza 40 proc. energii elektrycznej Węgrom. Rozważa się dobudowanie kolejnego bloku energetycznego do obecnych czterech typu WWR (wodno-ciśnieniowych).

W Czechach opóźnione jest dokończenie budowy 2 bloków WWR-1000 EJ Temelin. Mają być oddane do użytku w latach 2002-2005.

W Niemczech sytuacja jest odmienna. Odejście od energetyki jądrowej spowodowane jest sytuacją polityczną i ekonomiczną. Koalicja partii socjalistycznej i partii Zielonych domaga się przedterminowego zamknięcia wszystkich 20 eksploatowanych bloków jądrowych, z których osiem znajduje się na światowej liście pierwszych dzieśięciu EJ - najlepszych z punktu widzenia niezawodności działania i ochrony radiologicznej. 9 bloków pracuje od niespełna 15 lat. W Niemczech cena gazu sprzedawanego przez Rosję jest wyjątkowo niska.

Zielone argumentem

Rezygnacja z wykorzystania energetyki jądrowej, gdy świat walczy z efektem cieplarnianym, może okazać się wielkim błędem.

- Jest oczywiste, że energetyka jądrowa odegra zasadniczą rolę w zmniejszaniu emisji dwutlenku węgla i że jądrowy sposób wytwarzania energii elektrycznej musi trwać, jeśli świat poważnie mówi o ograniczeniu zmian klimatycznych - powiedziała dr Evelyne Bertel (fizyk jądrowy) z Agencji Energii Atomowej OECD podczas konferencji w Budapeszcie (relacjonowaliśmy to spotkanie).

Energetyka jądrowa wytwarza prawie jedną trzecią elektryczności produkowanej w Europie i co roku zapobiega emisji 700 mln ton dwutlenku węgla - co odpowiada jednoczesnemu usunięciu z dróg na taki sam okres wszystkich prywatnych samochodów Europy. Efekt cieplarniany może okazać się szczęśliwą kartą dla rozwoju przemysłu atomowego.

Krystyna Forowicz
Rzeczpospolita - 13.04.

LÓD OPUSZCZA ANTARKTYKĘ

Czy to znak że klimat się ociepla - zdania naukowców są podzielone

Gigantyczna góra lodowa oderwała się od antarktycznego lodowca Rossa. Zdjęcia satelitarne pokazały, że ma ona blisko 290 km długości i 35 km szerokości.

- Może okazać się rekordową pod względem wielkości - przypuszczają naukowcy z Centrum Badań Meteorologicznych Antarktydy Uniwersytetu Wisconsin.

Jest o wiele większa od góry lodowej, której przesuwanie się monitorowano w październiku ubiegłego roku, ze względu na zagrożenie, jakie stanowiła dla statków opływających przylądek Horn. Większa jest też od tej, która urwała się w marcu ub.r.

Matthew Lazzara z Uniwersytetu Wisconsin przypuszcza, że kruszenie się prastarego lodu antarktycznego jest wynikiem ocieplenia klimatu. Inni naukowcy uważają, że lód Zachodniej Antarktydy kurczy się od czasu zakończenia ostatniej Epoki Lodowej, a globalne ocieplenie przyspiesza ten proces.

Ładolód na zachodzie jest znacznie mniej stabilny niż wschodzie Antarktydy, gdzie spoczywa najstarszy lód świata, sprzed 12 mln lat.

Naukowcy z Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (raport IPCC) przewidują podniesienie się poziomu mórz o 0,5-0,7 metra w XXI wieku zaś i temperatury powietrza o 1 st. C.

- Jeśli cały lód Zachodniej Antarktydy spłynąłby do oceanu, poziom wody podniósłby się o 5 m - podaje David Vaughan z British Antarctic Survey.

Nawet utrata 10 proc. lodu oznaczałaby ogólne podniesienie poziomu oceanów i 1 m wówczas zatopieniu ulegną niezliczone wyspy, miasta na wybrzeżach oraz atole morskie i oceaniczne. Topnienie lodowców spowoduje nie tylko wzrost poziomu oceanów na całym świecie, lecz może też zmienić lub odwrócić w nich prądy morskie - alarmują glaciolodzy. Na przeciwnym biegunie głównym zmartwieniem naukowców jest lód Artyki.

- Zmiany w Oceanie Arktycznym i przyległych morzach w latach 90.

stały się widoczne - mówi Andrew Kerr z Uniwersytetu w Edynburgu, który prowadzi badania lodu arktycznego.

Cyrkulacja w Morzu Północnym, która przynosi ciepłą wodę ku wybrzeżom Europy północno-zachodniej, jest na-

pędzana zamarzaniem wody wokół oceanu Arktycznego. Jeden ze scenariuszy przewiduje, że globalne ocieplenie może się zatrzymać i może dojść do silnego oziębienia w Europie, a nawet do następnej epoki lodowcowej.

Czy topniejący ładolód wokół obu biegunów, jest wynikiem obecnego rozgardiaszu klimatycznego? Zdania naukowców są podzielone.

Prof. Halina Lorenc z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej powiedziała „Rz”: - Tak dużych rozmiarów góra lodowa, która oderwała się od antarktycznego lodowca Rossa jest dla nas zagadką. Nie wyciągałabym na tyle daleko idących wniosków, iż jest to wynik ocieplenia się klimatu. Już wcześniej zauważono, że mniejsze bryły lodu odrywały się od ładolodu i nikogo to nie dziwiło.

Prof. Kasper Rybicki, Instytut Geofizyki PAN: - Także polskie badania lodowców na Spitsbergenie potwierdzają teorię o ocieplaniu się klimatu. Prowadzone od przeszło 60 lat nasze badania glaciologiczne na Spitsbergenie ujawniają szybkie kurczenie się lodowców. Niektóre z nich cofnęły się w tym czasie o kilka kilometrów. Niewątpliwie jest to wynik podniesienia się temperatury na Ziemi.

Rzeczpospolita - 12.04.

